ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫН!

46-дахи жэлээ гараба

БУРЯАД ҮНЭН

№ 287 (11886)
1968 оной декабриин 10, вторник

Сэн 2 мүнгэн

...эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

ЭРХИМ ҮРЭhЭНhӨӨ— ЭЛБЭГ УРГАСА

Иигэжэ ажалша тараяша хүн бүхэн мэдэдэг. Илангаяа хүдөөдэ колхоз, совхозуудай тогтоhон сагhаа хойшо ороohо таряанай эрхим сортын, hайн шанартай үрэhэ хүрэнгэтэй болохын тула ехэ хүдэлмэри хэгдэhэн, мүнөөшье хэгдэжэ байдаг. Тэрэнэй ашаар республикымнай түрүү ажахынууд жэл бүри эрхим үрэhэ бэлдэжэ, баян ургаса абадаг юм.

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра», «Коммунизм», Хяагтын аймагай «Родина», Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ, Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозууд болон бусад олохон ажахынууд бүхы үрэhэ хүрэнгэеэ намарай намжаа hэрюун сагта сэбэрлэжэ, томонуудыень илган абажа, нарин hайнаар хадагалдаг гуримтай.

— Үрэhэн хадаа амитай, голтой юумэн гээшэ. Тэрэниие хүйтэн болохоhоо урид сэбэрлээд, үбэлдөө зохид газарта хадагалжа амаруулха хэрэгтэй. Тиигэбэл, тэрэмнай хабартаа хүсэ ехэтэй байжа, hайнаар ургахал,—гэжэ Буряадай АССР-эй габьяата агроном Апполинария Харитоновна Копылова залуу нүхэдтөө заадаг.

Тиигэбэшье республикымнай олохон колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд үбэлэй янгинама хүйтэнhөө урда тээ үрэhэ хүрэнгэеэ сэбэрлэжэ абаха хэрэгтэ хүсэд анхаралаа хандуулдаггүй, зохихо хэмжээ бэелүүлдэггүй байха юм. Энэнь тон гэмшэлтэй. Тэдэнэр олонхи ушарта үрэhэ сэбэрлэхэ, тарилгын шанарта хүргэхэ хүдэлмэриие хабартаа хэхэээр хойшолуулдаг муу гуримтай. Тэд хабартаа тэрэнээ hайнаар сэбэрлэжэ үрдингүйгөөр ехэнхи тарилгаяа шанар муутай үрэhөөр тарина.

Үнгэрhэн хабаршье баhал иимэ байдал үзэгдэhэн. Ороohо таряанай үрэhэнэй гурбанай хоёр хубинь тарилгын шанарта хүргэгдэнгүйгөөр таригдаhан байна. Сэлэнгын, Хориин, Загарайн болон Хэжэнгын аймагуудай ажахынуудта үрэhэнэйнь 75—80 процент, Яруунын аймагта—92 процентнь hайн шанартай болгогдонгүйгөөр хаягдаhан байха юм. Энэл шалтагаан дээрэhээ дурсагдагша аймагуудай олонхи ажахынуудта ороohо таряанай ургаса бирагүй муу байгаа бшуу.

Энэ намарай ургаса хуряалгын үедэ эрхим hайн ороohо тараагаа үрэhэндэ хаажа, тэрэнээ дулаанай сагта сэбэрлэхэ зорилготой зарим тэды хэмжээн абтаhан. Республика дотор үрэhэ хүрэнгэеэ тарилгын шанарта хүргэхэ тушаа конкурс соносхогдоо hэн. Тиихэдэ үрэhэ бэлдэхэ болзор октябриин 15 хүрэтэр тогтоогдоhон юм.

Үрэhэ хүрэнгэеэ богони болзорто сэбэрлэжэ абаха, томо жэжээрнь илгаха талаар олохон ажахынууд шалгаржа гараа. Урдынхидаал адли баян ургаса абадаг түрүү ажахынууд эрхимлэhэн. Жэшээнь, Хяагтын аймагай «Родина» колхоз бүхы үрэhэ хүрэнгэеэ энэ болзорто 1-дэхи, 2-дохи классай шанартай болгожо, амбаартаа хадагалhан байна. Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозойхид үрэhэеэ хүсэд hайн шанартай болгоод, бүхыдэнь томо жэжээрнь илгаа.

Тиигэбэшье республика дотор юрэнхы дээрээ биратай хубилалта болоогүй. Олонхи ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд үрэhэ хүрэнгэеэ саг соонь сэбэрлэжэ, томо ороohонуудыень илгажа абаха, тэрэнээ тарилгын шанарта хүргэхэ хэмжээ абаагүй, урда жэлнүүдэйнгээ алдуу эндүүе дабтажа, хайран сагаа миин алдаhан, энэ хүдэлмэреэ ехээр удааруулhан.

Мүнөө үедэ колхоз, совхозуудта үрэhэнэй миил 43 процентнь тарилгын шанарта хүргэгдэжэ, оройдоо 15 процентнь томо жэжээрээ илгагдаhан байха юм. Зүгөөр үрэhэндэ хаагдаhан бүхы таряанай 30 процентhээ багань 1-дэхи, 2-дохи классай шанартай. Энэ хүдэлмэри илангаяа Зэдын, Яруунын, Прибайкалиин, Сэлэнгын болон Захааминай аймагуудай ажахынуудта муугаар ябуулагдана.

Яахадаа иимэ ушар тохёолдоноб? Колхоз, совхозуудта үрэhэ сэбэрлэхэ хүсэтэ машинанууд оройдоо нэгэ халаанда хүдэлгэгдэнэ. Энэ хүдэлмэриин хойноhоо агрономууд, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд шанга хиналта табинагүй, тэрэниие зохидоор эмхидхэхэ гэжэ оролдонегүй. Мүн Хүдөө ажахын министерство, партиин райкомууд, аймгүйсэдкомууд үрэhэ бэлдэхэ хүдэлмэридэ ушарhан дутагдалнуудтай эбсэшоод, ороohо таряанай, тэжээлэй ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ тушаа хараалагдаhан хэмжээнүүдые бэелүүлхэ талаар хүдөө ажахын органуудта, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдтэ шанга эрилтэ табинагүй.

Хүдөө ажахын саашанхи хүгжэлтые шиидхэхэ энэ шухала хэрэгтэ иимэ харюусалга багатайгаар хандажа болохогүй. Ажахы бүхэндэ hайн сортын, эрхим шанартай, томо жэжээрээ илгагдаhан үрэhэ тарилгада хэрэглэхэ гэhэн партиин ЦК-гай октябриин (1968 он) Пленум дээрэ горитой анхарал табигдаhан байна. Энэ Пленумэй тогтоолые бэелүүлхэ асуудалаар hаяхан болоhон КПСС-эй обкомой пленум ойрын жэлнүүдтэ ороohо таряанай ургаса гектарай 5—6 центнерээр дээшэлүүлхэ зорилго республикын колхоз, совхозуудай урда табяа. Иимэ ехэ, харюусалгатай зорилгые бэелүүлхын тула нэн түрүүн ажахы бүхэн ерэхэ жэлэй тарилгада үрэhэеэ hайнаар бэлдэхэ зэргэтэй.

Хойто хабар тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй, томо жэжээрээ илгагдаагүй, сортовой бэшэ үрэhэ орой хэрэглэхэгүйн тула ажахы бүхэндэ ороohо таряанай үрэhэ хүрэнгэ шэнэ жэл гаратар сэбэрлэжэ, томонуудыень илгажа сүм дүүргэхэ эрилтэ партиин обкомой V пленум табяа.

Энэ зорилгые бэелүүлхын тула юу хэхэ бологдоноб? Эгээн түрүүн ажахы бүхэндэ үрэhэ сэбэрлэхэ, томонуудыень илгаха, машина, түхеэрэлгэнүүдые заабол хоёр халаанда хүдэлгэхэ шухала. Энэ хүдэлмэриин хойноhоо колхоз, совхозуудай агрономууд саг үргэлжэ хиналта табижа, тэндэ ажаллажа байhан хүнүүдтэ бодотоор туhалха уялгатай.

Мүн шанар муутай, сортовой бэшэ үрэhэеэ хабарай ерэхые хүлеэнгүйгөөр, эдэ үдэрнүүдтэ тарилгын шанарта хүргэгдэhэн, сортовой хүрэнгөөр hэлгэжэ абаха болоно. Тэрэшэлэн сорт hэлгэхэ түсэбөөр хараалагдаhанай зэргээр хартаабхынгаа үрэhэ hэлгэхэ ушартай.

Ерэхэ жэлдэ тараалан, сабшалан дээрээ тарихын тула олон жэлэй ногооной үрэhэтэй болохо, бии байгаа үрэhэеэ шалгажа, зүбөөр хадагалхынгаа хажуугаар, тэрэниие бусад аймагуудай, областьнуудай ажахынуудhаа худалдан абаха шухала.

Эдэ бүхы хүдэлмэриие саг соонь хэжэ гараха талаар Хүдөө ажахын министерство, аймагуудай, колхоз, совхозуудай, үйлэдбэриин управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд сэхэ харюусалгатай. Партиин райкомууд, аймгүйсэдкомууд, арадай хиналтын комитедүүд энэ хүдэлмэриин хойноhоо саг үргэлжэ хиналта табижа, ажахы бүхэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй, агрономуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ үүргэтэй. Тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй, томо жэжээрээ илгагдаагүй үрэhэ ерэхэ хабартаа хэрэглэhэн хүтэлбэрилэгшэд шанга зэмэ амасаха ушартай.

Республика дотор үрэhэ хүрэнгын хэр зэргээр бэлдэгдэhые, хэр hайнаар хадагалагдажа байhыень 1969 оной январь hарада олониитын хүсөөр шалган хаража, тэрэнэй дүнгүүдые колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэхэ гэжэ КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Совет тогтооhон байна. Тиимэhээ энэ харалгада эртээнhээ бэлдэхэ, шэнэ жэл гаратар бүхы үрэhэеэ сэбэрлэжэ, андалдажа дүүргэхэ, зүбөөр хадагалха гээшэ колхоз, совхозуудай мүнөөдэрэй дайшалхы зорилго мүн.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ПЛЕНУМ ТУХАЙ

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

...8 оной декабриин 9-дэ КПСС-эй ...альна Комитедэй Пленум болобо.

...енум иимэ асуудалнуудые хаража ...эбэл:

...ССР-эй арадай ажахые 1969 ондо ...хэ гүрэнэй түсэбэй проект тухай»— элидхэлшэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшэ Н. К. БАЙБАКОВ;

«СССР-эй 1969 оной гүрэнэй бюджедэй проект тухай»—элидхэлшэ СССР-эй финансын министр В. Ф. ГАРБУЗОВ.

Пленум эдэ асуудалнуудаар зохихо тогтоол баталан абаа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВ Пленум дээрэ үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленум энээгээр хүдэлмэреэ дүүргээ.

...СР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1969 ОНДО ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБЭЙ, СССР-эй 1969 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕДЭЙ ПРОЕКТНҮҮД ТУХАЙ

...СС-эй Центральна Комитедэй Пленумэй 1968 оной декабриин 9-дэ баталан абаhан тогтоол

...Р-эй арадай ажахые 1969 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй, СССР-эй 1969 оной гүрэнэй бюджедэй проектнүүдые гол түлэб hайшааха.

Алдарта ойн хүндэлэлдэ

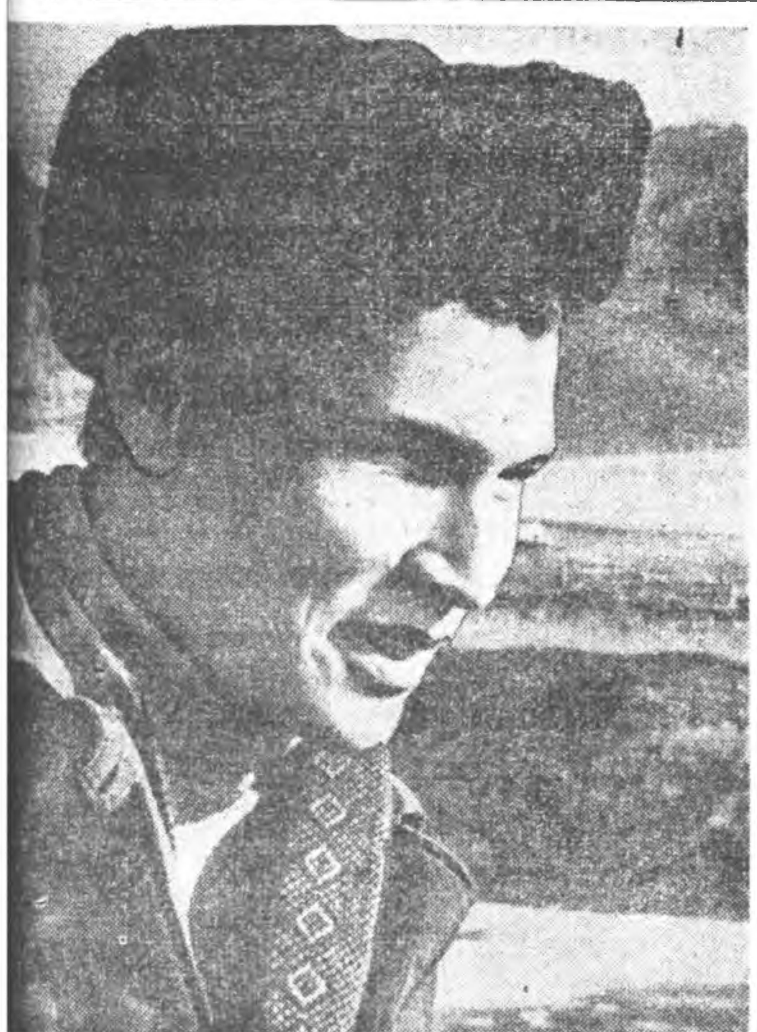

Хэлын боорёор харьялан урдажа, Хёлго голдо бүхы уhаяа шудхадаг Дунгы голой эрьедэ Хяагтын уhалууриин системэнүүдэй управлениин хүсэтэ техникын хүдэлжэ эхилhэнhээ хойшо табхар жэл үнгэрбэ. Зундаа сабшалан ундалуулха уhаар дуталдадаг газарта сөөрэм тогтоохо, хаалта бариха хараатай ерэhэн энэ бригадые залуу мастер Серебренников хүтэлбэрилөө.

1 миллион кубометр уhатай байха энэ сөөрэм Хүдэриин совхозой 500 гаран гектар поли болон сабшалан жэлэй дүрбэн сагта уhаар таhалдуулхагүй юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мастер Виктор Серебренников.

А. ДЕРИГЛАЗОВАЙ фото.

УЯЛГАЯА ДҮҮРГЭНЭ

Партиингаа ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ бодото ажалаараа харюусан, үбэлжэлгын үедэ шахан таргалуулжа байhан ухэрнүүдэйнгээ шэгнүүрые суудхадаа 1000 граммаар нэмэхэ гэhэн социалис мүрысөө республика дотороо дэлгэрүүлhэн манай совхозой ухэршэд hара бүри муу бэшэ амжалта туйлана.

Октябрь соо шахамал бүхэнөө суудхын 1011 граммаар таргалуулhан hаа, ноябрь соо тэрэнээ 1031 граммда хүргөө. Николай Неретолчиной хүтэлбэрилдэг мал шахаха бригадын эбтэй эетэй коллектив үнгэрэгшэ hарын туршада шахажа байhан 157 хашараг, бүрүүнhөө 124 центнер нэмэлтэ мяха абаа. Татьяна Семенова, Тамар Пляскина, Мария Ульянова гэгшэд ухэр бүрөө суудхын 1161 1116 граммаар таргалуулжа шадаа.

Эндэхи тэжээл бүйлүүлдэг цехэй ахалагша хүдэлмэришэн Алексей Ульяновай хүтэлбэри доро ороohо таряанай зүйл, hолоомо, аарса болон бусад тэжээл рационой ёhoop бүйлүүлагдажа, малда эдюулэгдэнэ. Ажалай гурим нарин нягтаар сахидаг эндэхи малшадай хэлэhэн үгэдөө хүрэхэнь дамжаггүй.

Н. ЖАМБАЛОВ,
Яруунын совхозой 4-дэхи отделениин зоотехник.

УЛААН ТУГ БАРЮУЛАГДАА

Байгша оной 3-дахи кварталай үрэ дүнгөөр «Бурятцелинстрой» трестын коллектив социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ, Россин Федерациин Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта хүртэhэн байна.

hаяхан, Совет Конституциин hайндэрэй урдахана хүдөөгэй барилгашадта Улаан туг барюулагдаба. Трестын улаан булан соо барилгашад олоороо суглараа. «Главвостоксельстройн» түлөөлэгшэ, үйлэдбэриин-техническэ таhагай начальник В. И. Перазик гэгшэ Министерствын коллегиин тогтоол уншажа, баяр ёhололэй оршон байдалда трестын түлөөлэгшэдтэ Улаан тугые дамжуулан барюулба.

Хүдөөгэй барилгашад В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтаха гэжэ мүрысэнэ, 1-дэхи кварталай туршада hайнаар ажаллажа, Улаан тугаа бүхөөр барижа ябахын түлөө оролдохо гэжэ нүхэр Крылов барилгашадай зүгhөө мэдүүлээ.

Хориин 335-дахи оньhожоруулмал нүүдэл колоннын главна инженер И. О. Орбодиев, Каменска 590-дахи оньhожоруулмал нүүдэл колоннын начальник О. И. Гейдебрехт үгэ хэлэжэ, жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ хүдөөгэй барилгашадай хүсэ шадал зорюулагдана гэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: главкын үйлэдбэриин-техническэ таhагай начальник В. И. Перазик (баруун гарhаа) трестын главна инженер И. Д. Крыловые амаршалжа байна.

А. ШИРОКОВОЙ фото.

...СР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР НҮХЭР Д. Ц. ЦЫРЕМПИЛОНИИЕ ШАГНАХА ТУХАЙ

...шкын партийна, совет ор... ...олон жэл, hайнаар хүдэлмэ... ...нь түлөө, мүн 60 наhа гүй... ...э дашарамдуулан, нүхэр **Доржи Цыремпилович Цыремпилониие** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретариин түлөө, Президиумэй гэшүүн Ф. БУДАЖАБЭ.

...Үдэ. Соведүүдэй байшан.
...оной декабриин 9.

...Р ТУХАЙ ШЭНЭ ХУУЛИ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭНЭ

...Р-эй Верховно Соведэй Палатануудай саг үргэлжын комиссинуудта

...ажахын, хуули hанамжалан ...ын, промышленностиин, ...ын, хэлхээ холбооной, ба... ...барилгын материалнуудай ...енностиин асуудалнуудаар Верховно Соведэй Союзай Национальностьнуудай Сове... ...ссинуудай хамтын заседани ...й байшан соо декабриин 4-... ...

... заседаниин президиумдэ ...удай түрүүлэгшэнэр **К. Ф.** ..., **М. С. Соломенцев, Ф. А.** ..., **В. А. Карлов, Р. Нишанов,** ...шко, **Г. И. Чоговадзе, Г. А.** ... Эндэ СССР-эй Верховно Палатануудай түрүүлэгшэнэр ...**ридонов, Ю. И. Палецкис,** Верховно Соведэй Президиу... ...ретарь **М. П. Георгадзе** ха...

... тухай ССР Союзай, союз... ...публиканудай хуулиин ...ушаа асуудал зүбшэн хэлсэ... ...И. Ленинэй нэрэмжэтэ Хүдөө эрдэм ухаанай бүхэсоюзна ... президент, бэлэдхэлэй к... түрүүлэгшэ, депутат **П. П.** ... зүбшэхэ зүйлнүүд тушаа үгэ...

...а республиканудай Мини... ...а Соведүүдэй эдэбхитэй ха... ...айгаар СССР-эй Министр... ...овет Газар тухай хуули зо... ...ежэ эхилhэн юм. Саашалаа ...министерствэнүүдэй ба ал... ...анудай түлөөлэгшэдэй, эр... ...экономистнуудай, юрист... ...газар ажалда сэхэ хабаатай ба бусад мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй саг үргэлжын комиссинууд хуулиин проект бэлдэжэ үргэлжэлөө.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй тогтоолоор Газар тухай хуулиин проектын үндэhэн дүрим олониитын зүбшэн хэлсэхын тула тунхаглагдаhан байгаа. Хүдэлмэришэд ба колхознигууд, совет интеллигенци, предприятинуудай, колхозууд, совхозуудай коллективүүд, ажалшадай депутадуудай Соведүүд, министерствэнүүд болон албан зургаанууд, научна эмхи зургаанууд ба бусад эмхинүүд дүрбэн hарын туршада түс Хуулиин проектые үргэнөөр зүбшэн хэлсээ. Энэ үе соо Палатануудай саг үргэлжын комиссинуудта Хуулиин проект тушаа 3 мянга шахуу дурадхал ба ажаглалтатай хэдэн зуун бэшэгүүд ороо. Энэ документын ехэ удха шанартай байhан тухай, манай оронэй баялиг — газар эдлэлгые hайжаруулха хэрэгтэ тэрэнэй эдэбхитэй ба эмхидхэхы үүргэ дүүргэхэ байhан тухай эдэ бэшэгүүд соо тэмдэглэгдэнэ. Совет обществын гол баялиг болохо газарые харууhалха, газар ажал эрхилхэ хэрэг hайжаруулха, газарые хүсэдөөр, гамтайгаар, ашаг үрэсэтэйгөөр эдлэхэ хэрэгтэ Газар тухай шэнэ хуули нүлөөлхэ гээд бэшэгүүд соонь онсо тэмдэглэгдэнэ.

Эдэ дурадхалнууд ба ажаглалтанууд соонь газарые гамтайгаар, зүбөөр хэрэглэхэ хэрэг хангаха, Газар тухай хуули эдэлhэнэй түлөө харюусалга шангадхаха, газар хэрэглэлгын хойноhоо хиналта бүри hайжаруулха, Газар тухай гүрэнэй гурим ёhо гуримшуулха, газар тухай арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхэ гурим нарижуулха гэхэ мэтэ проектын шухала зүйлнүүд тушаа хэлэгдэhэн байгаа.

Проект тушаа ороhон дурадхалнууд ба ажаглалтануудыень бэлэдхэлэй комисси дабтан дээрэ хаража үзэhэн, зүбшэн хэлсэhэн байна. Дурадхалнууд, ажаглалтануудтайнь танилдуулан, ССР Союзай ба союзна республиканудай Газар тухай хуулиин проектын үндэhэн дүримдэ нэмэлтэнүүд, хубилалтануудые оруулхыень бэлэдхэлэй комисси дурадхаа. Бэлэдхэлэй комиссиин дурадхалнууд hайшаагдан абтаа.

Нахичеванска АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **Р. А. Исмаилов,** Узбекистанай КП-гай Самаркандска обкомой нэгэдэхи секретарь **С. Н. Усманов,** Ростовско областиин Песчанокопско районой «Рассвет» колхозой түрүүлэгшэ **Б. И. Кучма** гэгшэд заседани дээрэ үгэ хэлээ. Хуулиин проект дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэhэнэй, ашаар, тон шухала хубилалтанууд ба нэмэлтэнүүдые хуулида оруулха арга олдоогоо гээд депутадууд үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. Хуули тушаа проект коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури бии болгоходо шухала удха шанартай хүдөө ажахые саашань хүгжөөхэ зорилготойгоор газарай нөөсэ hайнаар хэрэглэхэ тухай Коммунис партиин, Совет гүрэнэй анхарал оролдолго болоно.

ССР-эй Союзай, союзна республиканудай Газар тухай хуулиин шэнэ проектые комиссинууд нэгэн дуугаар hайшааба. Тэрэ проектые СССР-эй Верховно Соведтэ дамжуулха гэжэ шиидхэгдээ.

Комиссинуудай заседани дээрэ СССР-эй министрнүүд, центральна албан зургаанууд ба эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд, хэблэл, радио, телевидениин түлөөлэгшэд байлсаа.

* * *

Бэеын элүүрые хамгаалха, социальна тэдхэлгэ, арадай гэгээрэл, эрдэм наука ба соёл культурын, худалдаа наймаанай, ажаhуудал хангаха асуудалнуудаар СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй саг үргэлжын комиссинуудай заседанинууд декабриин 8-да болобо.

Промышленностиин, транспортын, хэлхээ холбооной, барилгын ба барилгын материалнуудай промышленностиин, хүдөө ажахын комиссинууд энээнhээ урид заседанинуудые хэhэн байгаа. СССР-эй 1969 оной гүрэнэй бюджет ба СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тушаа, мүн 1967 оной СССР-эй гүрэнэй бюджедэй дүүргэлгэ тухай гоосоо комиссинууд хаража үзөөд, тобшолол нүүдые хээ. СССР-эй Верховно Соведэй Палатануудай заседанинууд дээрэ түсэблэлгын ба бюджедэй комиссинуудай түрүүлэгшэнэр П. А. Розенко, К. М. Герасимов гэгшэдэй түсэб ба бюджет тушаа нэмэлтэ элидхэлнүүдые комиссинууд hайшаагаа.

Национальностьнуудай Соведэй худалдаа наймаанай ба ажаhуудал хангаха комиссинуудай заседани дээрэ хүдэлмэришэдэй түсэдхай хубсаhа, гутал оёхо тухай, мүн тэдэниие хүдөө нютагуудта ямараар худалдадаг тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Хүдэлмэриин түсэбтэй тааралдуулан, минеральна уhа бэлэдхэхэ ба худалдаха хэрэгэй ямар байhан тухай, Холын хойто зүгэй оро үйлэдбэрилэгшэд ба ангуушадта дулаалагдаhан гэрнүүдые, дулаан хубсаhа хунар, гутал оёжо гаргаха тухай асуудал энэ комиссиин заседани дээрэ хаража үзэгдэбэ.

Медицинскэ промышленностиин предприятинуудые, медицинскэ эмнэлгын эмхи зургаануудые бариха, ашаглалтада оруулха асуудалнуудаар энэ комиссиин дурадхалнуудые СССР-эй министерствэнүүд ба албан зургаанудай ямараар дүүргэжэ байhан тухай мэдээсэлнүүд Национальностьнуудай Соведэй элүүрые хамгаалгын, социальна тэдхэлгын комиссинуудай заседани дээрэ соносогдоо.

Палатануудай саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэридэ СССР-эй Верховно Соведэй 300 шахуу депутадууд, СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаанудай хүтэлбэрилэгшэд, союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүдэй түлөөлэгшэд, предприятинуудай директорнууд, мэргэжэлтэд, эрдэмтэд, ниитын ба хэблэлэй түлөөлэгшэд хабаадалсаа.

1969 ондо хэхэ хүдэлмэриингөө түсэбүүдые комиссинууд хаража үзөөд, hайшааба. Хуулиин проект бэлдэлгэдэ СССР-эй Верховно Соведэй хуулинууд ба тогтоолнуудай дүүргэлтын хойноhоо хиналта хэхэ хэрэгтэ депутадуудай эдэбхитэйгээр хабаадаха байдалые комиссинуудай хүдэлмэриин түсэбүүд соо хараалагдаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Палатануудай элүүрые хамгаалгын, социальна тэдхэлгын комиссинуудай, СССР-эй Верховно Соведэй Палатануудай хуули hанамжалан дурадхадаг комиссинуудай хамтын заседани Кремлиин Ехэ ордон соо декабриин 8-да болоо. ССР Союзай, союзна республиканудай элүүрые хамгаалха тухай хуулиин проектдэ зарим тэды хубилалтануудые оруулха гэhэн бэлэдхэлэй комиссиин түрүүлэгшэ депутат Н. Н. Блохиной элидхэлые комиссинууд шагнаа. Комиссинууд бэлэдхэлэй комиссиин дурадхалнуудые hайшаажа, хуулиин проектын шэнэ текст баталан абаа.

СОЮЗАЙ СОВЕДЭЙ БА НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДЭЙ ХУУЛИ hАНАМЖАЛАН ДУРАДХАДАГ КОМИССИНУУДТА

СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй хуули hанамжалан дурадхадаг комиссинуудай хамтын заседани декабриин 4-дэ болоо. Казахай, Литвагай ССР-эй, Астраханска, Псковско областьнуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй шиидхэбэринүүд соо социалис хуулиин хэр зэргээр сахидажа байhан тухай асуудал харагдажа үзэгдөө.

Казахай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **Б. Бультрикова,** Литвагай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **К. К. Кайрис,** Астраханска областиин ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Н. К. Блохин,** Псковско областиин ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Б. А. Осипчик** гэгшэд элидхэл хэбэ. Нютагай Соведүүдэй гаргаhан шиидхэбэринүүдэй хуулида хэр тааруугаар абтадаг байhанай хиналтые шангадхаха ябуулганууд тухай, гүйсэдкомуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хуули мэдэлгые улам hайжаруулхын тула абтадаг хэмжээнүүд тухай тэдэнэр мэдээсээ.

Ажалаар заhан заларуулха асуудалаар ССР-эй Союзай, союзна республиканудай гаргаха хуулиин проектые, дабтан дээрэ эрхэ хаhажа түрмэдэ hуулгаха тухай гуримые хуули hанамжалан дурадхадаг комиссинууд хаража үзөөд hайшаагаа, ССР Союзай уголовно хуулида зарим тэды нэмэлтэнүүд ба хубилалтануудые оруулха тухай дурадхалнуудые зүбшэн хэлсээ.

1969 оной хүдэлмэриин түсэб мүн лэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, комиссинуудай хүдэлмэридэ хабаатай бусад асуудалнууд хаража үзэгдөө.

Заседани дээрэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе, хэдэ хэдэн министерствэнүүд ба албан зургаанудай түлөөлэгшэд, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, научна эмхи зургаанудай, хэблэлэй түлөөлэгшэд байлсаа.

(ТАСС).

ХАМТЫН ЗӨӨРИ—БҮГЭДЫН БАЯЛИГ

Буряад ороной арадай хиналтын эдэбхитэдэй суглаанай болоһон тухай һаяхан манай газетэдэ мэдээсэгдэһэн һэн.

Гүрэнэй ба кооперативна зөөриин хэр хадагалагдадаг, ашаглагдадаг байһаниие шалгаха ниитэ харалгын дүнгүүд, саашанхи зорилгонууд тухай асуудалаар элидхэл хэһэн республикын Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Б. С. Семенов, үгэ хэлэһэн шалгалтын комиссинуудай түрүүлэгшэнэр, арадай хиналтын эдэбхитэд харалгын дүй дүршэл согсололсоо, һонирхолтой баримтануудые дурдаа, шухала һанамжануудые оруулаа. Дурадхал һанамжануудай олонхинь суглаанай тогтоол соо бэшэгдээ.

Тус суглаанһаа абтаһан шухала, һонин материалнуудые түүбэрилэн эндэ толилхо зуураа, социалис зөөри алмаха, арьбалха тэмсэлдэ арадай хиналтын эдэбхитэдтэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ бага ехэшье һаа туһаламжа, хүтэлбэри болохо бэзэ гэжэ найдагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хоринн аймагай Анаагай совхозой тракторист, арадай эдэбхитэдэй хинагша Ц. Б. Аюров.

ДҮНГҮҮДҺЭЭ ЯМАР ТОБШОЛОЛ ХЭЛТЭЙБ?

Республикын арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ Б. С. СЕМЕНОВ

Социалис зөөри химгадаха, арьбалха гээшэ манай ороной экономико хүгжөөлгын үндэһэн болоно, тиимэһээ совет эрхэтэд, нэн түрүүндэ арадай хинагшад гүрэнэй, хамтын зөөри, хэрэгсэлдэ гамтайгаар хандахын түлөө тэмсэхэ уялгатай хаям. Энэ талаһаань абабал, республикымнай арадай хиналтын олон мянган эдэбхитэд гүрэнэй, кооперативна зөөриин ямараар ашаглагдажа, хадагалагдажа байһые шалгаха энэ харалгаһаашье урда тээ шууд хинадаг байһан гээшэ.

Социалис зөөри химгадаха тухай партиин ЦК-гай тогтоол, заабаринуудые хүтэлбэри болгон, республикын Арадай хиналтын комитет хамтын зөөри, хэрэгсэл хамгаалтада үргэн арад зониие бүри эдэбхитэйгээр хабаадуулха гэжэ хүсэһэн байна. Тиигэжэ профсоюзуудай областной Соведтэй, ВЛКСМ-эй обкомтой суггаа хамтын зөөриин бүрин байлгые шалгаха ниитын харалта таба һарын туршада (байгша оной майн 15-һаа октябриин 15 хүрэтэр) үнгэргэхэ тэһэн шиидхэбэриимнай партиин обкомоор һайшаагдаһаниинь элитэ. Нютаг нютагтахи, предприяти, ажахынуудтахи арадай хиналтын, комсомолой, профсоюзай түлөөлэгшэдһөө ниитэ харалга үнгэргэхэ комиссинуудай байгуулагдаһаниинь, горитойхон хиналта, шалгалтын хэгдэһэниинь мэдээжэ.

Эсэсэй дүнгүүдээр тодорхойлогдоһон баримтануудые дурдабал, шалгалтын 1239 комисси эмхидхэгдэжэ, тэдэнэй хүдэлмэридэ хамтадаа 23 мянган үлүүтэй хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад, совхозуудай хүдэлмэришэд, колхозниигууд хабаадаа. Харалтын үедэ 847 предприяти, эмхи зургаан, 150 колхоз, совхозуудай эд хогшол, мүнгэ зөөриин бүридхэл, ашаглалта шалгагдаа.

Урилтэ, үбэршэлгэ хэжэ байһан хулгайшад элирүүлэгдэхэһээ, бүридхэл, хадагаламжын мууһаа болоһон хоролто тодорхойлогдохоһоо гадна, мүн предприяти, эмхи зургаануудта ушаруулагдаһан хохидол зэмэтэ хүнүүдһээ нэхэжэ, тэхэрюулхэ эрилтэ шалгалтын үедэ эрид шангаар габигдаа. Тиигэһэнэй эсэстэ урилтэ, үбэршэлгэдэ оруулагдаһан 430 мянган түхэриг гүрэнэй ба хамтын мүнгэн тэхэрюулэгдээ, республикын ажахы ба предприятинуудта ашаглагдаагүй байһан 1,5 миллион түхэригэй хэрэгсэлнүүд худалдагдаа. Эд зөөриин хадагалагдаса, харууһа һайжаруулхын тула 300 байра, складууд шэнээр баригдаа, һэльбэгдэжэ заһабарилагдаа. Хиналтаар буруу гэжэ элирүүлэгдэһэн 680 шэгнүүр заһуулагдаа. Урилтэ, үбэршэлгэ таргаһан зэмэтэ хүнүүд яла түлэхэһөө гадна, сүүдлүүлхэ хүрэтэрөө элдэб гэм амасаа.

Эдэ баримта дүнгүүдһээ **түрүүшын ямар тобшолол** хэлтэйб? Олон түмэн эдэбхитэдэй аша туһаар шалгалтын **комиссинууд** үргэн ехэ хиналта хэхэ, элирүүлэгдэһэн дутагдалнууд тушаа эрид хэмжээ абхуулха аргатай байгаа. Шалгалтын нэгэ комиссиие жэшээ болгон дурдая. Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадтахи харалгада 255 хүдэлмэришэд тон эдэбхитэйгээр хабаадаа. Гүрэнэй эд зөөри, элдэб материал алмажа, гамнажа ашаглаха асуудалаар тэдэнэрэй зүгһөө 200 тодорхой һанамжа, дурадхал комбинадай директидэ оруулагдаа. Диилэнхи олонхинь комбинадай үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээд, даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор, түйлагдаһан алмалта, арьбалалтые мүнгэндэ тоолоходо, жэлдээ 200 мянган түхэригэй нэмэлтэ ашаг олзо комбинадта оруулагдахань.

Энэ мэтээр шалгалтынгаа хүдэлмэри тодорхой һайнаар, ашаг ехэтэйгээр эмхидхэһэн комиссинуудые, арадай хиналтын бүлэг, постнуудые нэрлэхэ болоо һаа, нэн түрүүндэ Улаан-Үдын ЛВРЗ-тэй, авиационно заводой, Галуута-Нуурай шахтоуправлениин, Элхиин АРЗ-гэй, Сэлэнгын ЦКК-гай барилгын, хэдэн олон колхоз, совхозуудай, Хориин, Баргажанай леспромхозуудай арадай хинагшадай эдэбхиие тэмдэглэлтэй. Зорилго юуб гэхэдэ, түрүүшүүлэй эдэбхитэдэй хүдэлмэриин дүй дүршэл согсолжо, үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй.

Ниитэ харалгаһаа хэгдэһэн **хоёрдохи тобшолол** гэхэдэ, шалгалтын зарим комиссинууд хүдэлмэридөө ханалга багатайгаар хандаһан байна. Хаана тиигээб? Нютагай партийна, совет организацинуудай зүгһөө зохихо дэмжэлгэ, туһаламжын багаар үзүүлэгдэһэн, энэ харалгада профсоюзай, комсомолой түлөөлэгшэдэй үсөөнөөр, үүсхэл багатайгаар хандаһан газарта дутуу дундань хүсэд элирүүлэгдээгүй, тодоруулагдаһан үбэршэлгэ, урилтые нэхэжэ тэхэрюулхэ эрид хэмжээн абтаагүй. Иимэ ушар Захааминай, Хэжэнгын, Яруунын, Баргажанай, Ахын аймагуудай колхоз, совхозуудай, предприяти, эмхи зургаануудай харалгын комиссинуудай зүгһөө үзэгдөө. Мүнөө ниитэ харалгын үнгэрбэшье, илангаяа тэдэ аймагуудта, мүн бусад газарнуудта хамтын зөөри нягта наринаар бүридхэхэ, хадагалха, алмаха, ашагтайгаар хэрэглэхын түлөө тэмсэл улам шангадхаха шухала. Эндэ нэн түрүүн арадай хинагшад эдэбхи үүсхэл гаргаха, ажал ябуулгадаа нютагай ниитын эмхинүүдтэ түшэглэхэ, туһаламжа, дэмжэлгыень үргэнөөр хэрэглэхые хүсэхэ, оролдохо болоно.

Ниитэ харалгын үедэ профсоюзай, комсомолой эмхинүүдтэй, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй сааг үргэлжын комиссинуудтай, мүрдэлгэ-захиргаануудай зургаануудтай хамта арадай хинагшадай үнгэргэһэн ниитэ шалгалтанууд, рейднүүд ехэ хүсэтэй, даамгай хиналта хэхэ арга олгодог байба. Хамтаараа, олониитэ эрээ хиналта, шалгалтын хүдэлмэри ябуулдаг дүй дүршэлөө улам нарижуулан, саашанхи хэрэгтээ бүри үргэнөөр хэрэглэхэ гэһэн **үшөө нэгэ тобшолол** харалгын дүн дээрэһээ хэхэ шухала. Тиин ниитэ харалгын болзорой үнгэрбэшье, хамтын хүсөөр ябуулдаг шалгалта, хиналтаяа нютаг нютагай арадай хиналтын, профсоюзай, комсомолой, Соведүүдэй болоод бусад ниитэ эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, эдэбхитэд саашадань бүри бодомжотой һайнаар түсэблэжэ, улам үрэ ехэтэйгээр ябуулхые оролдохонь—хойшолуулашагүй зорилго болоно.

Хамтын зөөри химгадаха, арьбалхын түлөө олоной тэмсэлэй эхиниинь лэ ниитэ харалгын үедэ табигдаа гэжэ онсолон тэмдэглээд, гүрэнэй ба кооперативна эдлэл хэрэгсэл, мүнгэн һангые урилтэ, хоролтоһоо хамгаалха тухай парти, правительствын тогтоол, заабаринуудай хаана, хэр зэргээр бэелүүлэгдэжэ байһаниие наринаар хинаха, шалгаха ябадал арадай хинагшадай, ажалшадай гол анхаралда хододоо байха зэргэтэй гэжэ харалгын дүнгүүд гэршэлнэ. Ушар юуб гэхэдэ, шалгалтын комиссинуудай элирүүлһэн дутуу дундануудай үшөөл олохон газарта гүйсэд усадхагдаагүй, урилтэ хоролто хэгдэһэн үт шалтагаанууд хүсэд тодорхойлогдоогүй, хожомоо тэдэниие дабтахагүйн тула зохисотой хэмжээнүүд эндэ тэндэ үшөөл абтаадүй байһаар. Эдэ дутагдалнуудта гол анхарал хандуулхатаяа хамта, арадай хиналтын олон түмэн эдэбхитэд, ниитын эмхинүүд хамтын зөөри урилтэ хоролтоһоо уридшалан хамгаалха, һэргылхэ хэмжээнүүдые урда урданайхиһаа үргэнөөр хараалан бэелүүлхэ уялгатай.

Элирүүлэгдэһэн урилтэ, үбэршэлгын баримтануудһаа **удаадахи тобшолол** хэхэ шухала гэбэл, материальна харюусалгатай тушаалнуудта этигэл багатай, урдань худал хуурмат ябадал гаргаһан хүнүүд шургажа ороо һаа, ээлүүдгүй эдилгэ, үбэршэлгын харанхы хэбэг үүдхэдэг, зарим үнэн сэхэ хүнүүдые гэнэдхээжэ, хорото үйлэ хэрэгтээ хабаадуулдаг байна.

Хяагтын аймагай Хүдэриин хүүгэдэй саадай бүхы жэлэйнь мүнгэн бюджет багахан—30 мянган түхэриг байбашье һаань, һүүлэй гурбан жэл соо шалгалтын хэгдээгүйе һамбаашалан, энэ саадай эрхилэгшэ Тайшихина, счетовод Агафонова, завхоз Москвитина гурбан үгэ нэгэдэжэ, 12657 түхэриг үбэршэлһэн байна. Энэ жэшээһээ уламжалан тэмдэглэхэдэ, министерствэнүүдэй, албан зургаан, предприяти ажахынуудай ревизионно-шалгалтын таһагуудай хүдэлмэрилэгшэд хиналтын хүдэлмэри һулаар ябуулна, үнгэрхэдөө, зарим нэгэ элирүүлэгдэһэн урилтэ, үбэршэлгэ далдалхые һэдэдэг зантай.

Тиимэһээ арадай хиналтын эдэбхитэдэй зайлашагүй нэгэ зорилгонь гэбэл, һангай зөөри даадаг харюусалгата тушаалда байһан хүнүүдые үшөө үшөө дахин нарин нягтаар шалгаха, шалгуулха, тогтоогдомол сааг болзор соо, түсэбһөө гадуур документальна ревизи хүүлхэ, худалдаа наймаашад, складуудые даагшад ба бусад материальна харюусалгатай кадрнуудые шалэн олохо, һургаха, хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри һайнаар эмхидхэхэ шухала. Энээниие мүнөөнэй эрилтын ёһоор бэелүүлдэг болобол̆най, хамтын зөөриин бүрин хүсэд байлта дүүрэн хангагдаха жэшээтэй ха юм.

Һангай зөөри хэрэгсэлэй бүридхэл, хадагаламжада, ашаглалгада

ХҮДЭЛМЭРИШЭН БҮХЭНДЭ ХАБААТАЙ

Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ И. М. ПЫТИН:

Манай заводой цех, участок бүхэндэхи техникэ, түхеэрэлгын, зэр зэмсэгэй, үйлэдбэриин материалнуудай бүрин хүсэдые һонородхохо, продукциин шанар шалгаха талаар харалгын комиссинууд туд тулгаа ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа. Тэдэнэй үүсхэлээр хэгдэһэн гансахан шалгалтын рейднүүдые дурдабал, 200 гаран болоһон байна. Шалгалтаар олон тоото урилтэ, үбэршэлгэнүүд элирүүлэгдэжэ, хэдэн зуу мянган түхэригэй гаргаша тэхэрюулэгдээ. Заводто хэрэггүй дээрэһээ ашаглагдаагүй байһан 338 мянган түхэригэй элдэб хэрэгсэлнүүд арадай хинагшадай дурадхалаар ондоо предприятинуудта худалдагдаа. Хүдэлмэриин сааг ба машина, түхеэрэлгын хэр зэргээр хэрэглэгдэжэ байһан тушаа дутагдалнууд тодоржо, комиссинуудай тодорхой дурадхал, һанамжанууд заводой директидэ оруулагдаа.

Харалгын комиссинуудай тобшолол һанамжануудта заводоймнай дирекци тон анхаралтайгаар хандаһан.

Социалис зөөри химгадаха, арьбалха талаар заводой начальник тусгаар приказуудые гаргажа, тэдэнэй үндэһөөр цех бүхэндэ станок, түхеэрэлгэнүүдые, үйлэдбэриин материалнуудые гамнаха, алмаха, продукциин шанар һайжаруулха тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа. Тэдэнэй хэр зэргээр дүүргэлгэ болгогдожо байһаниие шалгалтын комиссиин гэшүүд өөһэдынгөө нарин хиналта доро абанхай. Энээнһээ уламжалан хэлэхэдэ, социалис эд зөөриин бүрин хүсэдые олониитээрээ шалгаха харалтын үнгэрбэшье, манай заводой арадай хинагшад саашадаа энэ хүдэлмэриие бишыханшье һуладхангүй, бүри үргэнөөр, гүнзэгыгөөр ябуулха хүсэлтэй.

Хиналта, шалгалтын хүдэлмэридэ хүдэлмэришэдые олоор хабаадуулха, үүсхэл эдэбхиинь үргэнөөр хэрэглэхэ талаар үнгэрһэн таба һарын туршада нилээд дүршэлтэй болообди. Ниитэ харалгын зорилгонуудтай хүдэлмэришэдые һайнаар танилсуулха, хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудай хаана хэр зэргээр бэелүүлэгдэжэ байһаниие үргэнөөр мэдээсэхэ талаар үүсхэл оролдолго гаргагдаа.

Гэбэл ниитэ харалга үнгэргэхэ заводой, цехүүдэй комиссинуудай хүдэлмэриин түсэб гоё һайханаар, эли тодоор бэшэгдэжэ заводой проходной будкада, цехүүдэй улаан булангуудта үлгэгдэһэн, ниитэ харалгада зорюулһан хуудаһан-плакат барлагдажа тараагдаһан байгаа. Харалтын ябасые харуулһан тусгаар стендүүд түхеэрэгдэһэн байна. Хаана ямар дутагдалнууд элирүүлэгдээб, тэдээн тушаа «Арадай хиналтын хуудаһанда», ханын газетэнүүдтэ гаргагдадаг һэн. Цех, участок бүхэндэ «Ямар хэмжээн абтааб» гэһэн гаршагтай тусхай самбар үлгэгдэжэ, тэндэ шалгалтын комиссиин элирүүлһэн дутагдалнуудай усадхагдаһан тушаа мэдээсэлнүүд тунхаглагдадаг байгаа. Заводоймнай олон хэһэгээр гаргагдадаг «Локомотив» гэжэ барламал газетын номер бүридэ ниитэ харалгын ябаса тухай статья, корреспонденцинууд толилогдоо.

Ниитэ харалтада шалгарһан комиссинуудта гурбан зэргын шан, эдэбхитэй хинагшад—хүдэлмэришэдтэ 10 шан заводой управлениһаа барюулагдаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Түнхэнэй аймагай арадай хинагшад (зүүн гарһаа) Б. П. Шобосов, Н. П. А-сеев, С. С. Парьянов, аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ С. Г. Цыдеев.

Ф. СОРОКИНОЙ фото

НЯГТА ХИНАЛТА—АМЖАЛТЫН ЭХИН

Бэшүүрэй аймагай Охин-Булагай совхозой арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ Г. Д. АЛЕКСЕЕВ:

Олониитэрээ хамтын зөөриин бүрин хүсэд байлгые шалгаха таба һарын үедэ манай совхоздо харалгын 6 комисси хүдэлөө. Гадна 24 хүнэй хабаадалгатай хиналтын постнууд байгуулагдаа һэн. Тиихэдэ ургаса хуряалгын үедэ сааг зуурын постнууд тогтоогдожо, тэндэ 18 эдэбхитэд ажаллаа.

Комисси, постнуудай гэшүүд ямар аргаар, хайшан гээ һаа ажахын гээлтэ, хоролтонуудые усадхахаб, хамтын баялигые алмаха, арьбадхаха ямар хэмжээнүүдые абабал ашатайб гэжэ ажаглалта, һанамжануудые хэлэжэ, совхозой дирекци, партком тэдэниие бодото байдал дээрээ бэелүүлхые оролдоо.

Зарим хүдэлмэришэдэй, харюусалгата хүнүүдэй ажал хэрэгтээ һалтин ноёгойгоор хандадагһаа совхозой ажахые хохидолдо оруулдаг ябадалтай эрид тэмсэхэ эрилтэ илангаяа шангаар табигдаһан байна.

Жэшээлэн хэлэбэл, совхозһоо гүрэнэй заводто тушаагдадаг һүнэй эхүүнэй (кислотностиин) процентые доошолуулха тухай нилээд шанга хэлсээн, тодорхой хэмжээн абтаа. Тииһэнэй ашаар совхознай байгша оной үнгэрһэн һарануудта һайн шанартай һү тушааһанайнгаа түлөө 820 түхэриг шагнал абаа. Харин нёдондо кислотность ехэтэй һү худалдаа гүүлжэ, 3 түхэригэй ялада ороһон юм. Үнгэрһэн жэлэйхитэй сасуулхада, һүнэй тоһолиг дунда зэргээр 0,15 процент дээшэлээ.

Арба нэгэ һарын туршада нёдондонойхитой жэшэхэдэ, 600 центнер һүн үлүүгээр гүрэндэ худалдагдаад байна. Һүнэй тоһолиг һайжаруулхын түлэдэ гансашье совхозой һаалиин фермэнүүдтэ бэшэ, мүн һүнэй заводто зохихо хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэһэн, хиналтын хүдэлмэри шангадхагдаһан байна.

Ниитын малда үбһэ тэжээл хоролто, урилтэгүйгөөр, һайнаар бүйлүүлан эдюулхэ гэһэн эрилтэ хэр зэргээр совхозой фермэ, отарануудта бэелүүлэгдэнэб гэжэ арадай хинагшад мүнөө үень нягта шалгалта ябуулна. Али нэгэн дутагдалай гарабал, дары усадхаха хэмжээ абхуулна.

Талха тарянай зүйл фермэнүүдэй тэжээлэй кухнинуудта, хониной отарануудта сааг соонь абаашаха хүдэлмэри таһалдана гэжэ элирбэ. Шалгалтаниинь тодоруулхада, таряа талха зөөдэг тракторнууд үсөөдэдэг байба. Тэдэниие олон болгохо гэхэдэ, мүнөө заһабарилгын үе аад аргагүй. Арадай хинагшад совхозой дирекцидэ иигэжэ һанамжалба.

Малай талха таряа түбэй складһаа фермэ, гүүртэдэ абаашажа, харюусалгата хүндэ тушааха, тэрэнэй зөөлгэндэ автомашинануудые табиха гэһэн дурадхалнуудые совхозой хүдэлмэрилэгшэд түргэн сааг соо бэелүүлээ. Тиигэжэ малай таряа талха зөөлгэндэ хоёр дахин үсөөн хүн, транспорт хэрэглэгдэдэг, хаһа соогоо хэрэгтэй газартаа тэжээл урилтэ хоролтогүйгөөр хүргэгдэдэг болоо.

Энэ мэтэ алмалта арьбалалтын хэмжээнүүдые совхозой ажахын бусад һалбари, участогуудта нэбтэрүүлхэ талаар арадай хинагшад саашадаашье хиналта хэжэ, бодомжолжо байха зэргэтэй.

ХАМТЫН ЗӨӨРИДЭ ОБТОГШОДТО ХАЙРА ГАМ БАЙХАГҮЙ

Сэлэнгын аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ В. Н. ЖЕРЕБКО

Гүрэнэй ба кооперативна зөөриие арад зоной аша туһада гүйсэд һайнаар хэрэглэхэ гээшэ предприяти бүхэнэй түрүүшын зорилго болоно. Энэ талаһаань абажа харахада, манай Сэлэнгын аймагта олохон дутагдалнууд ниитэ харалгын үедэ элирүүлэгдээ.

Таарамжагүй нэгэ зүйл гэхэдэ, зарим предприятинууд өөһэдтэнь хэрэггүй аад, бусадта шухала машина, түхеэрэлгэнүүдые хэзээ нэгэтэ абажархёод, тэдэнээ удаан сааг соо даража байдаг заншалтай.

«Сельхозтехникын» аймагай отделениие абаад үзэе. Тэндэ һүүлэй хэдэн жэлэй туршада хүдөө ажахын элдэб янзын машина, техникэ олоор ерэһэн, тэдэнэй олонхиинь аймагай колхоз, совхозууд сааг соонь худалдажа абаһан байна. Гэбэшье наймаан болоогүй эд хэрэгсэлнүүдэй үлэдэһэн жэлһээ жэлдэ нэмэдэг. Энээнэй шалтагааниие шалгалтын комисси тодоруулба. Тиихэдэнь манай эндэхи эрхэ байдалда ашаглагдадаггүй, хэрэглэгдэдэггүй машина, зэмсэгүүд асарагдашоод, дэмы хэбтэдэг байба. Тэдэ машинанууд заводһоо гараһаар шэб шэнэнүүд, хэрэгтэй газартаа хүлеэгдэжэ байдагынь элитэ.

Арадай хинагшадай дурадхалаар, тус техникые хэрэглэмээр ондоо газарнуудтай хэлсээ хэжэ, һаяар худалдахыень «Сельхозтехникын» аймагай отделениин эрхилэгшэдэ дурадхагдаа.

Сэлэн-Дүүмын мотоор заһабарилгын заводто аяар 200 мянган түхэригэй элдэб машина, түхеэрэлгэнүүд ашаглагдадаггүй, үлүү гаранхай гэжэ тодоруулагдаа. Тэдэниие мүн лэ ондоо предприятинуудта худалдаха хэмжээнүүд мүнөө абтажа байнхай.

Хамтын зөөри урихэ, үбэршэлхэ ябадалтай тэмсэл харалгын үедэ нилээд шангадхагдаа. Ниитын үбһэ тэжээл хубиин малда хэрэглэһэн, ниитын мал турааһан, үхүүлһэн, тоо толгойень дутааһан, кооперативна эд бараае урихэн, үбэршэлһэн олон баримтанууд элирүүлэгдэжэ, эрид хэмжээнүүд абтаа. Хамтын зөөридэ эзэн бусаар хандаһанайнгаа, дуталта, үбэршэлгэ хэһэнэйнгээ түлөө ниитэ харалгын таба һарын туршада 15 хүн хүдэлмэриһөө гаргагдаа, зэмэтэ 5 хүнэй салин хүлһэнһөө даража, яла түлүүлэгдээ, 4 хүнэй хэрэг сүүдтэ үгтөө.

Дүршэл шадабари ядаһанһаа аллуу эндүү гаргажа, дуталта, хоролтодо хамтын зөөри оруулхэ гэжэ байдаг. Тиимэ хүнүүдтэ гансата эрид хэмжээ абахаяа т... гүйбди, харин тэрэ аллуу... хадань, тэдэнэртэ туһалхые, ... рилан ойлгуулхые оролдоһ...

Харин хамтын зөөридэ ... хайшан гээ һаа арадай ... өөһэдынгөө хара аминай ... хүндэ мэдүүлэнгүйгөөр ашаг... няаб, хэлтэй нюусаар ута... жэ, бүтүүхэнээр һангай ... үбэршэлхэ, хулуухамнааб... сэдьхэжэ, хара хэрэг хэжэ... шадтай гам хайрагүй тэмсэ... саашадаашье бүри эрид ... тэмсэхэ байхабди. Манай ... риин энэ талые олониитэ ар... халуунаар дэмжэдэг, эдэбхи ... лээрээ мүрдэлгын, захиргаан... гаануудта, бидэнэртэ арадай ... шадта бодото туһаламжа ... үзүүлхэшье байха гэжэ... этигэнэбди.

ЭМХИДХЭЛЭЙ, ОЙЛГУУЛАМЖЫН ХҮДЭЛМЭРИ ЭРХИЛЭН

Хэжэнгын аймагай „Первомайский" совхозой харалгын комиссиин түрүүлэгшэ Ц. Н. НАЙДАНОВ

Совхозой газар уһанай хэр зэргээр эдлэгдэжэ байһаниие тодоруулhаһаа эхилээд, манай комиссиин хамааралсаһан, шалгаһан алмалта, арьбалалтын асуудалнуудые тоолохо болоо һаа, нилээд олохон. Тэдэ мүнөө энээн тушаа дэлгэрэнгыгээр тогтохоёо һананагүйб. Арадай хинагшадай ба ниитын бусад эдэбхитэдэй элирүүлһэн дутуу дундануудэрид усадхагдажа, иланаяа малай фермэ, гүүртэнүүд дээрэ тоо бүридхэл, хиналта шангадхагдаа.

Хамтын мал дуталдала оруулhан гэмтэ нюурнууд совхоздо ушаруулһан гаргашаяа сум тэхэрюулээ. Тиихэдээ үгы болгоһон малаа мүнгөөр бэшэ, бодо хүлөөрнь бодхоо гэхэ гү, али ниитэ харалгын үедэ хамта дээрээ 29 хонин, 2 үнеэн, 2 морин совхозой һүрэгтэ буцаагдаа.

Хамтын зөөридэ хоролто, урилтэ хэһэн ябадалай бии байбал, тэрэниие элирүүлжэ усадхаха хэрэгтэ манай шалгалтын комисси халуун анхарал хандуулхатаяа хамта, үбэршэлгэ болоод элдэб хии гаргашаһаа ниитын эд хэрэгсэл аршалан хамгаалха тушаа һэргылэлгын хэмжээнүүдые абаха гэжэ оролдоһон байна.

Хүдэлмэришэн бүхэн өөрынгөө харюусалгада абаһан мал, машина хэрэгсэл, хүдөө ажахын продукцинаа эзэн ёһоор хандаха тухай, өөрынь гэмээр бэшэ, харин ондоо шалтагаануудаар урилтэ хоролтын ушархаа һанабал, тэрэниие усадхаха тухай зохихо газарта асуудал табижа, хэмжээ абхуулха зэргэтэй гэжэ идхалта, ойлгууламжын ехэхэн хүдэлмэри ябуулаабди. Тиихэдээ юрэнхыгөөр бэшэ, харин онсо тодорхойгоор, байһан бодото баримта жэшээнүүд дээрэһээ үндэһэлэн, хүнүүдтэй хөөрэлдөө хэдэг, зүбшэл һанамжаа хэлэдэг байгаабди.

Комиссиингаа эмхидхэхы, ойлгууламжын хүдэлмэриин олон жэшээнүүдһээ нэгэ иимэ ушар эндэ дурдалтай ха.

Сабшалан, полинууд дээрэ наг шэбхэ гаргахадаа, ажалай түлөөһэнэй расценкын бага дээрэһээ салин хүлһөөроо ехэ хохидонобди гэжэ механизаторнууд гомдоһон юм. Түлөөһэнэй расценкэ хараад үзэхэдэ, тогтоогдоһон хэмжээнһээ доошоо бэшэ байба.

Тракторист хүдэлмэриингөө үдэр хэр ашагтайгаар бодото ажал дээрээ хэрэглэдэг юм ааб гэжэ комиссиин гэшүүд хэдэн үдэр адаглаба, үдэр бүхэндэ хэһэн юумыень нарин бүридхэлдэ абаба. Тиигээд шалгалтынгаа дүнгүүдээр механизаторнуудтай уулзажа, орой хүдэлмэридөө гарадаг, эртэ ородог, тиигэжэ хүдэлмэриин үдэрэй оройл хахадыень ... лэдэг дээрэһээ нормоё ... тиихэдээ хаанаһаа салин ехээр абаха һэмди гэжэ ... нат гэжэ ойлгуулжа ... Тиигээд тэдэнэрнай өөһэды... тэй дээрэ бодожо, саашадаа бүтээсэтэйгөөр хүдэлдэг, хүлөөһөөшье ехээр абадаг бол...

Энэ мэтээр хүнүүдэй дутуу... нуудые балшыса элирүүлжэ, зэмэтэйень һайнаар ойлгуул... бэл, хожомоо дутагдалаа дабт... байна.

ДУУНАЙ ЭХИН БУРЬЯЛАА...

и бага ябахада, гансал нааданда нютагай хүн шэн залуугүй сугларaад, хатаралдан, хоолой нии- дуулалдагша hэн. Тиихэ- галай дэргэдэ түлеэ лаад, дүлэнhөө улайлдажа hэн нюурнуудынь хара- ъай аялга, урадхал, иимэ тнүүдэй жэгдэ hайханаар е шагнажа, гоёшоожо hэм. Үхибүүн сэдьхэлдэм болотор үлэhэн иимэ үнжэ- дан мэдэрэл мартагдадаг- ряал зон найр нааданай али түрэ хурим дээрэ аа дуулалдахаhаа бэшэ, азарта тиигэжэ хамтын хоолойн нэгэдэл гаргадаг- таа гүб даа.

и мүнөө хараад үзэхэдэ бүхы республика дотоо эн хоровой коллективүүд оо гээшэб! Сагай, байда- hайжархада, хүн зоной hангаяа hайхан дуун гээ- эй hанаа сэдьхэлэй эгээл лигынь бололог ха юм.

блика доторнай суутай, солотой болоhон хоровой коллективүүд яhала олон. Эгээл эрхи- мүүдыень нэрлэхэ болоо hаамнай: республикын габьяата хүдэлмэри- лэгшэ Василий Иванович Хижня- ковой хүтэлбэрилдэг хоорые онсо тэмдэглэмээр. Энэ хоорто Улаан- Үдын локомотив-вагон заhабарил- гын заводой эгээл урданай, тэ- рэнhээ гадна суутай, солотой бо- лоhон наhатай хүдэлмэришэд ородог юм. Тэдэнэй репертуар ба- ян. Эгээ шухалань гэхэдэ, хоорой дуушад энэ ажалдаа айхабтар ду- ратай.

Нүхэр А. Ваулинай хүтэлбэ- рилдэг Улаан-Үдын локомотивна депогой академическа хоорые маг- таагүйдэ аргагүй юм. Түмэр замша хүдэлмэришэдэй хубса- hатай жэбжэгэр гоё хүбүүдэй жэ- рылдэн, аялга ниилүүлэн дуула- жа байхые харахадаа сэдьхэлээ хүдэлгэнгүй hуухын аргагүй бай- даг.

Юрэнхыдөө хоровой коллекти- вүүдэй гол зорилгонь хадаа со- вет болон буряад композиторнуу- дай зохёолнуудтай арад зониие танилсуулха гэhэн hайхан hанаа- тай ха юм. Манай республикада hүүлэй үедэ бии болоhон коллек- тивүүд энэ гол hаналаа хүсэдөөр бэелүүлжэ байна гэхэдэ алдуу болохогүй. Республикын мэдээжэ композитор Жигжит Абидуевич Батуев, хоровой бүлгэмэй гү- рүүлэгшэ, ехэ анхаралаа хан- дуулна.

hаяхан би Жигжит Абидуевич- тай хамта hүүлэй үедэ ехээр суур- хажа байhан Ново-Селенгинскын залуушуулай хоор хаража ерээ- бди. Сэхыень хэлэхэдэ, тэндэ юун муртэй юумэ байхаб даа гэжэ hа- наа hэм. Харин ошон гэхэдээ гайхааб.

Жара гаран, нэгэ наhанай гэ- хээр, залуушуул, ехэнхинь буряа- дуул сугларшоо. Олонхинь багша- нар, худалдаа наймаанай хүдэл- мэрилэгшэд, эндэхи ажахын за- луушуул.

Хүтэлбэрилэгшэhөө ехэ юумэн дулдыдадаг. Арбаад жэлэй саада тээ П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ Улаан-Үдын хүгжэмэй учили- щиин дирижерско-хоровой отде- лениие дүүргэжэ гараhан Вале- рий Домиранов энэ хоорые хүтэл- бэрилнэ. Валерий өөрөө айхабтар hайн хүгжэмшэн юм. Ямаршье инструмент дээрэ наадажа ша- даха. Ното уншахадаа бэрхэ, өөрөө горитой хүдэлмэригэй. Тэрэ Ново-Селенгинскын хүгжэ- мэй hургуулиин директор. Гэбэ- шье сүлөөтэй сагтаа, өөрынгөө hайн дураар нютагай залуушуу- лые, хоолой hайнтай хүбүүд, ба- сагадые суглуулжа, иимэ hайн хоор бүридхэжэ шадаа.

Хоорой репертуарыень эрхим hайн гэхэдэ болохо. Жигжит Ба- туевай «Парти тухай дуун» дүр- бэн ондоо аялга хоолой ниилүүлэн дуулана. Буряад арадай «Арбаад- хан сэргэдээ», «Улаан тугаа ман- дуулаад» гэхэ мэтын дуунуудые дуулахыень шагнахада баярла- хаар юм.

Б. Мокроусовай «Үргэн, ууж- мши даа, түрэл Россимни» гэжэ дуун, үгышье hаа, Туликовай Ле- нин тухай дуун гү, али «Виль- гельм Тель» гэжэ Россиниин опе- ро сооhоо тирольцуудай хоорые ямар шадалтайгаар, бүхы нугал- бари, зангилааень гутаангүйгөөр дуулана гээшэб!

Валерий Домиранов зургаан жэл соо энэ хоорые хүтэлбэрил- нэ.

— Түрүүшээр хэдэн хүнүүл ерэгшэ hэн. Түрүүшын жэл орой- доол арбаад гаран хүн бэшүү- лээд, юрэдөө хайхарамжагүй- гөөр репетицидэ ерэдэг байгаа. Энэ хүүгэдэй хүгжэмэй hургуу- лиин зал соо (харана аабта даа, ямар жаа гээшэб) сугларлаг бай- гаабди, — гээд Валерий хөөрэнэ. — Тиигэhээр сэдьхэл хүдэлгэмэ шэнэ, илангаяа жэнхэни буряад дуунуудые сээжэлдээд, hайндэ- нүүдтэ дуулахынгаа урда гэ. клубай газаа томо соносхол няа- жархидаг байгаабди. Ехэ... ряад залуушуулай хоор эмхидхэ- хээ hанаhан хүм. Концертын hүүлээр арбаад гаран залуушуул ерэхэ. Харан гэхэдэш, хахадынь шахуу ородууд. Харин хоорэлдэн гэхэдэш, урдаhаа буряадаар дуу- гаржа байха юм. Тиигэhээр лэ хэдыдэхи жэлээ хүдэлжэ байнабди. Мүнөө манай коллективтэ жара гаран залуушуул бии. Нёдондо жэлдэ аймаг соогоо түрүү hуури эзэлээ hэмди.

Декабриин арбанда Улаан-Үдын хүгжэмэй училищиин концертнэ зал соо энэ коллектив өөhэдынгөө оюун бэлигые харуулхаяа бэлэд- хэл хэжэ байна. Хубсаhа хуна- раар hайн. Ородой композитор- нуудай, мүн Россиниин тироль- цуудай хоор дуулахадань струн- на оркестр наадана.

— Хоорой дуушад хэр эдэбхи- тэйгээр сугларнаб? — гэхэдэмнай, Валерий гайхаhан янзатайгаар урдаhаамнай хараа hэн.

— Хэншье хойтонгүй, мичүү- ташье гээгдэнгүй ерэдэг лэ, — гээд энеэбхилнэ.— Владимир Иль- ич Ленинэй түүхэтэ ойдо зорюула- жа, буряад композиторнуудай эгээл эрхим hайн, илангаяа шэнэ хоровой дуунуудые сээжэлдэхэ hанаан бии. Тенорэй, баасай го- лосуудтай хүбүүд олон.

Валерий Домиранов энэ ажалдаа айхабтар ехэ оролдосотойгоор хан- дадаг. hайн hайн зохёолнуудые, шэнэ шэнэ дуунуудые шэлэн аба- жа, репертуартаа оруулдаг байна. Илангаяа манай композиторнуу- дай бэшэhэн шэнэ дуунуудые тэ- рэ үдэртэнь гэхээр сээжэлдэжэ эхилдэг. Валерий өөрынгөө эрдэм мэргэжэлые ходо дээшэлүүлжэ, тон ехэ эдэбхитэйгээр ажалладаг хүн. Мүнөө өөрөө культурын ин- ститудай 4-дэхи курсын студент.

«Арадай хоор» гэhэн нэрэтэй коллективүүд өөhэдын тусхай хү- тэлбэрилэгшэдтэй болодог ха юм. Жэшээлхэдэ, Хэжэнгын арадай хоор. Сэхыень хэлэхэдэ, иимэ нэрэ зэргэтэй, арадай дунда хүндэтэй болоhон аад, энэ хоор өөрынгөө репертуарые шэнэлхээ оролдоогүй hэн. Тиимэhээ хүнүүдыншье үсөөржэ эхилээ. Иимэ hулээр хандажа байгаа hаа, өөhэдынгөө hайн дураар, hайхан сэдьхэлээрээ сугларлаг дуушадай таража эхил- хэнь гайхалгүй ааб даа.

Хэжэнгын хоор энэ жэлэй ха- ралгада ерэхэдээ мүнөөхил «Ха- тар жороохон», «Улаан тугаа мандуулаад» гэхэ мэтын хэдэн жэ- лэй урда тээ дуулаhан дуунуудаа дуулажа, шагнагшадай урмые ху- халаа бэлэй. Энэ бэлигтэй hайн коллективые үргэхын тула мэргэ- жэл hайтай, урагшаа hанаатай дуушад, хүгжэмшэд Ю. Ирдынеев Д. Цыденжапова хоёр ошоод, яhала hайнаар ажаллажа байна. Эдэнэй оролдолгын ашаар Хэ- жэнгын арадай хоор урданайнгаа нэрэ түрэдэ хүрэмөөр hайн дуу- нуудые асарха аабза гэжэ найдахаар. Мүн баhа «Улаан-Оронгэ» колхозой хоор яhала hайнаар ажаллана. Эндэ залуушуул олон. Энэ хоорые Нина Цыреторова хэ- дэн жэл удаагаар хүтэлбэрилнэ.

Ехэнхидээ хоор гээшэ хүтэлбэ- рилэгшэhөөнь дулдыдадаг ха юм. hайн, урагшаа hанаатай, ушар ёhо мэдэдэг, оюун бэлигтэй хү- нүүтэй ажаллаhан газартал дуунай эхин бурьялдаг ха юм.

Д. САМБАЦЫРЕНОВ,
радио, телевидениин комитедэй хүгжэмэй редактор.

Иван Васильевич Ковандин Сэлэн-Дуумын заhабарилгын механическа заводто удаан саг соо станочнигоор хүдэлжэ, баян дүй дүршэлтэй болонхой. Тэрэ халаан бүриингөө даабариие үлүүлэн дүүргэдэг. Нүхэр Ковандин өөрынгөө дүй дүршэлые залуу хүдэлмэришэдтэ дамжуулан үгэдэг hайн заншалтай юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: И. В. Ковандин (баруун гарта) залуу токарь Л. Кулишина хоёр ажалдаа.

Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

ГУРБАН ЕХЭ ВЫСТАВКЭ

Москвамнай hүүлэй гурба-дүрбэн жэл соо уласхоо- дын выставкэнүүдэй томо түб болоо. Хүдөө ажахын шинануудай конструкторнууд, химигүүд, малталга- д, агротехникын мэргэжэлтэд, бүхы түбиүүдэй эдэв лой хүдэлмэрилэгшэд эрдэм ба техникын, үйлэдбэ- ин мүнөө үеын hалбаринуудай тон шэнэ туйлалтануу- е харуулаа.

Промышленна талаараа хүгжэнги хори гаран ороной адалсаhан уласхоорондын выставкэнүүдые хэдэ лион хүнүүд харана. Тэндэхи худалдаа наймаанай рнүүдтэ хэдэн арбаад, зуугаад миллион түхэригэй маан хэгдэнэ. Шухала темэнүүд, hайн эмхидхэл, най- шадай ашагтай ябуулга — эдэ бүгэдэ Москвада бо- юг мэргэжэлтэдэй, наймаашадай уулзалгануудые ехэ тай болгоо.

Советскэ Союздахи уласхоорондын выставкэнүүдые хэгшэ Бүхэсоюзна худалдаа наймаанай палата 1969 й харалгануудта мүнөө бэлдэнэ. Хэблэлэй hониной нтствын корреспондентын гуйлтаар Бүхэсоюзна пала- президиумэй түрүүлэгшэ Михаил НЕСТЕРОВ эдэ алгануудай эмхидхэл тухай хөөрэбэ.

ра юhэдэхи он ехэ хүдэл- эй байха: мүнөө үеын үй- иин, ажаhуудалай шухала лнуудаар гурбан ехэ ха- Советскэ Союзай ниислэлдэ сентябрь хүрэтэр болохо.

матикын хаа хаанагүй дэлгэрэн нэбтэрhые, манай цаалда хэрэглэгдэдэг боло- урдаhанай хэрэггүй. Хүнэй эн, «hургаhан» автомадууд холодильнигта, замбуули- косодо хэрэглэгдэнэ.

лэдбэриие автомадаар зэб- мүнөө үеын арга хэрэгсэл- гэхэ гү, али хуряангыгаар томатизаци-69» гэhэн нэрэ- ехэ жэлэй уласхоорондын ш выставкэ Москвагай ьники парк соо май hарэ- лдахэ. Энэ хадаа манай оро- омышленностиин элдэб hал- лтахи, эрдэм-шэнжэлгын дуудтахи, лаборатори- ин ажал хэрэгүүдые залан иг электронно машинануу- втомат аргаар тааруулдаг ксно түхеэрэлгэнүүдэй ту- ын түрүүшын выставкэ бо-

лэй арбан жэл соо техни- зарим зүйлнүүд тон түргэ- шэнэлэгдэдэг болоод, тэдэнэй аралтын болзор гурба-дүр- лээр хэмнэгдэнэ. Тиимэhээ автомат приборнууд, хэрэгсэлнүү- дые саг соонь хаража үзэхэ хэ- рэгтэй. Тиимэ выставкэнүүд Ан- глида, Францида, Италида, ФРГ- дэ үнгэргэгдөө. Тиимэ түхэлэй ехэ выставкэ мүнөө СССР-тэ болохонь.

Гурбан гол шэглэлтэй байхаар хараалагдана. Нэгэдэхинь—элдэб приборнуудай, түхеэрэлгэнүүдэй үндэhэ hуури болодог олон тоото зүйлнүүдые харуулха шэглэл.

Хоёрдохинь — автоматизациин мүнөө үеын хэрэгсэлнүүд. Эндэ автоматикын электронно хэрэг- сэлнүүд, машинанууд оролсоно.

Гурбадахи шэглэлынь—хүтэл- бэри бэелүүлхэ автоматизациин хэрэгсэлнүүд болоно. Москвада урдань эмхидхэгдэhэн уласхоо- рондын выставкэнүүдэй дүй дүр- шэлэй харуулhанай ёhоор, при- борнуудые хамта дээрэнь харуул- хада үлэмжэ ашагтай байна.

Энэ харалтада Советскэ Союзай гуша тухай министерство болон албан зургаан, эрдэм-шэнжэлгын олон институт, конструкторска бюронууд үргэнөөр хабаадаха юм.

Совет таhагай тон ехэ экспо- нентнь СССР-эй Прибор бүтээл- гын, автоматизациин хэрэгсэлнүү- дэй залан хүтэлхэ түхеэрэлгэнүү- дэй министерство болоно. Энэмнай үйлэдбэриин хүдэлмэри автомати- зацилгын талаар совет инженер- нүүдэй, конструкторнуудай, пред- приятинууд болон институдуудай коллективүүдэй зохёоhон шэнэ олон арганuудые харуулха.

Элдэб янзын хоёр мянга гаран экспонадуудай дунда үйлэдбэ- риин, түсэблэлгын-экономическа хүдэлмэри эрхилхэ гуша гаран ав- томат түхеэрэлгэнүүд, тэрэ тоодо нэгэ янзын болгоогдоhон автомат оньhотой телеметрическэ гидро- метеорологическа станци. Совет- скэ Союзай гидро-албанай комп- лексно автомат түхеэрэлгэ дотор- хи түрүүшын звенонуудай нэгэн харуулагдаха.

«Автоматизаци-69» гэжэ вы- ставкэдэ хабаадаха совет мэргэ- жэлтэд сорогнуудай шанар хинаха автомат линии, мүнөө Москвагай Хоёрдохи ба Минскын часын за- водуудта тодхогложо байгаа часын промышленностиин предприяти- нуудта хэрэгтэй, залан хүтэлхэ типовой автомат түхеэрэлгэ ха- руулха.

Элдэб металлнуудые эд болгохо ажал ба технологическа бодом- жонуудые тодорхойлхо электрон- но-тоололгын СТЭМ-2 гэжэ тус- хай машина мэргэжэлтэдые, ха- рагшадые hонирхуулха байха. Тиихэдэ токарна, үрэмдэлгын, харуулдалгын, фрезерно стан- гуудай хүдэлмэриин саг, үнэ нэ- гэн доро тодорхойлогдохо юм.

«Автоматизациин» удаа июль соо «Мүнөө үеын полиграфическа техникэ» гэхэ гү, али «Инполи- графмаш-69» харуулагдаха. Со- ветскэ Союзда миллиард хоёр зуу миллион үлүүтэй номууд хэблэг- дэнэ. Ерэхэ табан жэлэй эсэс баг- та орон дотор хэблэлэй продук- циин хэмжээн нэгэ хахад дахин ехэ болохо. Энээнтэй дашарамдан тон шэнэ техникээр зэбсэглэгдэ- hэн полиграфиин шэнэ предприя- тинуудые бариха, хуушаниинь шэнэдхэн hайжаруулха гэжэ ха- раалагдана.

Выставкэ дээрэ элдэб түхеэрэл- гэ болон машинанууд, редакционо- но-хэблэлэй, наборой техникэ ха- руулагдаха. Тэдэнэй дунда—бү- ридүүлхэ түхеэрэлгэтэй, ориги- нал-макет хинаха, үзэг холбохо ба программаар тааруулан эмхил- хэ, хэблэхэ түхеэрэлгэнүүд бо- лон системэнүүд, үгэнүүд, үзэгүү- дые шудхаха, хайлуулха ба фото- наборно машинанууд бии.

Тусхай хэблэлэй, жэшээлхэдэ, бланкын формо, үнтэтэ билетүү- дые, картоной коробко, синтети- ческэ плёнко дээрэ хэблэхэ, элдэб зурагтай саарhа хэблэхэ машина- нууд харагшадые hонирхуулха байха.

Полиграфиин таhагта полигра- фическа техникэ: наборно-бэшэл- гын машинанууд, олон үнгөөр хэблэхэ электрографическа түхеэ- рэлгэ ба бусад олон техникэ ха- руулагдаха.

Мэдээсэл түргэнөөр дамжуулха гээшэ тон шухала асуудал болон- хой. Москваhаа хэдэ мянган кило- метрэй зайда байдаг городуудтай үргэн ехэ Советскэ Союзай ун- шагшадта түбэй газетэнүүдые га- раhан үдэртэнь хүргэхэ тон шуха- ла хэрэг. Газетын бүхэли хууда- hануудые бэшэгтэйнь, зурагтайнь дамжуулдаг түхеэрэлгэ энэ асуу- дал шиидхэлгэдэ туhалха байха.

1969 оной гурбадахи выставкэ —«Гутал» гэжэ нэрэтэй. Хоёр жэлэй урда тээ Сокольникидо эм- хидхэгдэhэн «Хубсаhан» гэжэ уласхоорондын выставкэдэл ад- лирхуу байха. Дэлхэйн олон оро- нуудай гутал, арhан зүйлнүүдые оёгшодой дүй дүршэл нэгэдхэхэ, согсолхо, арhанай, гуталай, галан- терейн промышленностиин түхеэ- рэлгэнүүдые харуулха.

Гутал гээшэ тон хэрэгтэй, гоё болгодог зүйл болоно. Мүнөө са- гай техническэ дэбжэлтэhээ улам- жалан, эхэнэрэй, эрэ хүнэй, үхи- бүүдэй элдэб янзын гутал оёхо автоматизациин замда ороо. Тии- мэhээ шэнэ, ехэ бүтээсэтэй түхеэ- рэлгэ выставкэ дээрэ үргэнөөр ха- руулагдаха. Гуталай, арhанай промышленностьда хэрэглэгдэдэг мүнөө үеын технологиин арганууд харуулагдаха.

Совет экспозици элдэб үнгэтэй- гөөр, hайн арhаар бүтээгдэhэн олон янзын гуталнуудые харуул- ха.

Совет Хойто зүгэй, Дунда Азиин, Балтиин далай шадарай республикануудай, Закавказиин арадай урлалгын зүйлнүүдые энэ выставкэ дээрэ харуулхада hонир- холтой байхань лабтай. Өөр ян- зын гутал, сүүмхэ, арhаар оёгдо- hон зүйлнүүд олон ороной түлөө- лэгшэдэй, үргэн ниитэ арад зо- ной анхарал татаха байха.

(АПН).

Чехословакиин Социалис Республикада Прага—Брно—Братистава гэhэн автомашинын харгы баригдана. Энэнь ороной томо барилгануудай нэгэн болоно. Тус харгы хэдэн зуугаад километрэй зайда баригдаха юм. Харгын Прага—Мирошовице участок 1970 оной эсэстэ ашаглалгада тушаагдахаар хараалагдана. Зураг дээрэ: шэнэ харгын нэгэ участогта.

ЧТК—ТАСС-ай фото.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДТА

ВЬЕТНАМАЙ АРАДАЙ РЕСПУБЛИКА. **Виньфу провинциин Тиенхуонгдохи хүдөө ажахын кооператнвта эдэ басагад хүдэлдэг байна. Энэ жэлдэ тус кооперативай коллектив тарилгын талмайн гектар бүриhөө зургаан тонно барайгарай ургаса хуряаhан байна.**

ВИА—ТАСС-ай фото.

НЭГЭ БЭШЭГЭЙ МҮРӨӨР

ҮНЭН ЮУМЭН ҮНӨӨРӨӨ...

Наhажаалшаг энэ хүн ехэл муу- лар гомдолдо абтаhан янзатай. Гансаардаhандаа хохидооб гэжэ тэрэ гэмшэнэ. «Хара архиншад хушуу холбон эблэржэ, манайхи- ниие (гэр бүлыень) газаашалха ха- рата hанаагаа хүсэлдүүлжэ ша- даа, тиигэжэ зэмэтэйшүүл зүбтэ- жэ, үнэнэй түлөө тэмсэhэн би зэ- мэлүүлжэ hалабаб» гэжэ энэ хүн гэмэрнэ. Үнэхөөр хэнэйшье hа- наа зобоомоор ушар байдал то- хёолдоо хэбэртэй. Теэд юунэй бо- лоhые тобшо тэдыгээр тодорхойл- жо туршая.

Энэ жэлэй июлиин hүүл багта «Архиншадые захадыт» гэhэн гар- шагтай багахан корреспонденци «Буряад үнэндэ» толилогдожо, тэ- рээн дотор 1039-дэхи ДЭУ-гэй Сэ- лэнгын гарасые хангадаг хүдэлмэ- ришэдэй бузар ааша, архидаан ту- хай хэлэгдэhэн байгаа. Эндэ шүүмжэлэгдэhэн хүнүүдтэй сугтаа хүдэлдэг И. П. Лоскутов гэгшэ эдэ бүгэдые үдэр бүри хаража байhан тула тэсэжэ ядахадаа, газетэдэ бэ- шэхые шиидээ гэжэ hанахаар. Нээрээшье тиигэжэ болоо. Энээн тушаа зохихо хэмжээ абахыень тус бэшэгые редакци ДЭУ-гэй дар- гашуулда эльгээhэн юм.

«Шүүмжэлхы бэшэг соо заагда- hан баримтанууд лаб тодорхой бэ- шэ байшоо, хүдэлмэриингөө үедэ архидадаг дээрэhээнь И. П. Лоску- товые Хяагтын адаг тосхондо нүүлгэжэ, хэhэн ажалайнь зэргээр салин хүлhэ түлэхэ гуримда оруул- хаар нүхэдэй сүүд шиидхээ» гэhэн 1039-дэхи харгын участогай на- чальник нүхэр Курикаловай ха- рюу манай редакци абаhан.

Уданшьегүй баhал хүлеэгдээгүй бэшэг редакцида дахин оробо. Ямаршье гэм хээгүй аад, он- доо ажалда оруулагдаhан Лоску- тов хоёр хуудаhан дээрэ иигэжэ бэшэнэ: «Хара архиншадай амые татаха тушаа газетэдэ шүүмжэлhэ- нэймни түлөө манай харгын захир- гаан намайе бүлөөрнь Хяагтын адагта сүлэжэ, 4 hурагша үхибүү- дээ болон өөhэдыгөө тэжээхэ ажалгүй шахуу болгобо, харин хэмhээ хэтэрhэн архинша дарга- шуул дура зоргоороо аашалhан зандаа».

Энэ бэшэгэй мүр улаар бидэ Хяагтын 1039-дэхи ДЭУ-дэ ерээ- бди.

— Түбэгтэйшэг лэ хэрэгтэй ушаралдаад байнабди. Тээсгэн энэ хэрэгээ нэгэ тээшэнь шиидхэжэ, зохихо хэмжээ абаа hэмди,—гэжэ нүхэдэй сүүдэй түрүүлэгшэ А. А. Громов хэлэнэ.

Ушар шалтагааниинь тодорхойл- моор олон хүнүүдые харгын захир- гаанайхид манда зааба, үнэ- хөөрөөшье түбэгтэй юумэн тохёол- доо хэбэртэй. Эхи захань үнихэ- нэй, ушар шалтагааниинь ганса- шье архидаанhаа, ажалдаа хайша хэрэгээр хандаhанhаа бэшэ бай- шоо. Нэгэ ажалда хүдэлжэ, нэгэ газарта хүршэ ажаhуужа байhан эдэ улад (Сэлэнгын гараса дээрэ хүдэлэгшэд) иигэлдэжэ эбээ таhар- жа, нэрээ хухарhаниинь халагла- маар. Бүхы энэ уршаг анхандаа ахир жэжэ зан ябадалhаа эхилhэн байна. Сэлэнгын эрье дээрэ ажа- hуудаг хэдэхэн айлай хэниинишьеб даа худагайнгаа хүнэгые ойлгом- торгүй уhа руу унагаажархиhан юм. Энээн дээрэhээ хэды ехэ хэ- рүүл, шууяан гарааб?

Үнгэрhэн навигациин хугасаада Сэлэнгын гарасые даагша Н И. Замалеев түрүүтэй постовой хү- дэлмэришэд Н. Н. Овсянкин. Б. Д. Зарубин, кассир Г. М. Шев- цев гэгшэд хушуу холбон эблэржэ, сугтаа ходо архидаhаар, айдарла- hаар үнгэрөө. Тиихэдээ анханай тэдэнтэй тааралдаагүй. И. П. Лос- кутовые өөhэдөө холодуулхые оролдодог байhан. «Сугтаа аяга архи ууха hаа сээрлэдэг хүн, ямар нүхэрнай болохобши даа» гэжэ тэ- дэнэр хэлсэдэг.

— Архиин мүнгэ олохын тула зарим машинануудые билетгүйгөөр гаргаха ябадалдань hаад хэдэг байhандамни, архиншад али бо- лохоор намайе хашадаг байгаа»— гэжэ нүхэр Лоскутовой манда бэ- шэhэниинь, үнэхөөрөө тиимэ бай- шоо.

Архиншадай бузар аашые тэсэ- жэ ядахадаал энэ хүн редакцида бэшээ гэжэ найдалтай. Харин 1039-дэхи ДЭУ-гэй нүхэдэй сүү- дэй шиидхэбэри болон эндэхи за- хиргаанhаа абтаhан харюу бэшэг юу харуулнаб гэхэдэ, орёо хэрэгтэ хүнгэн эсэс табиха гэhэн яба- далай хэгдэhые гэршэлжэ үгэнэ бшуу.

Даб дээрэ хаража үзэхэдэ, хоо- рондоо хэрүүл татаашадай нэгы- ень ондоо тээшэнь эльгээхэ гэhэн зүб шиидхэбэри абтаа гэжэ hана- маар. Зүгөөр энэ харюусалгата шиидхэбэри абахадаа, нүхэдэй сүүд ехэхэн алдуу, дутуунуудые гаргаа. Харгын захиргаанайхид «Буряад үнэндэ» толилогдоhон шүүмжэлхы бэшэг соо нэрлэгдэhэн архиншадые захадахын орондо, тэдэниие үмөөржэ, эдэнэрэй гутам- шаг зан ябадалые сагааруулна. Сэ- лэнгын гарасые хангадаг нүхэд Замалеев, Овсянкин, Шевцев гэг- шэд ходо архидана, элдэб транс- портые хоёр тээшэнь hаадгүй гар- гаха гурим эбдэнэ гэжэ статья соо хэлэгдэhэн баримтанууд үнэн бэшэ байба гэhэн харюу 1039-дэхи ДЭУ-гэй начальник нүхэр Кури- каловhaa абаhан байнабди. Харин үнэндөө заагдаhан хүдэлмэришэд тэнгэриин үдэр бүри архидадаг, ажалай журам эбдэдэг байха юм. Энээн тухай харгын захиргаанай хүдэлмэришэд баталан хэлэнэ. Энээниие захиргаанай дансанууд- шье гэршэлжэ үгэнэ. Жэшээнь, энэ оной майн 20-до ДЭУ-гэй на- чальнигай гаргаhан приказ дотор иигэжэ бэшээтэй: «1968 оной майн 9-дэ постовой хүдэлмэришэн Лоскутовhaa бэшэниинь, бүтэ hогтуу байгаа. Сэлэнгын гарасые даагша Замалеев өөрөө архидаа- саа. Энээнhээ боложо Хяагтын ху- далдаа наймаанай конторын ашаа- тай машина 3 часай туршада hаа- туулагдаа. Майн 15-да ахалагша постовой Зарубин hогтуугаар ар- салдаа үүсхээ. Майн 18-да кассир Шевцев hогтуу байгаа. Мүн энэ гарасые даагша Замалеев хүдэлмэ- ришэд Овсянкин, Зарубин гэгшэд- тэй архидажа, ажалдаа hогтуугаар ерээ.

Иимэ хэмжээ абахые захирнаб: **1. Замалеевтэ—шанга донгодол- го, 2. Зарубинда—hүүлшын донго- долго, 3. Шевцевтэ—hүүлшын шанга донгодолго үгэхэ».**

Эдэ архиншадые үмөөрэлгэ ха- даа шоно мяха эдидэггүй гэжэ ба- талхые hэдэhэнтэй адли бшуу. Харгын захиргаанай даргашуулай дурадхалаар нүхэдэй сүүд архин- шадай зохихогүй ябадалые сагаа- руулаа гээшэ гү? Лоскутовай бү- лые «сүлэхэ» шиидхэбэри абаха- даа, архиншад тушаа ямаршье хэмжээ абангүй орхижорхиhон ту- хайнь эндэ хэлэнэбди. Нүхэдэй сүүдэй протокол, тэрэнэй гаргаhан шиидхэбэри доторшье архиншад тушаа юуншье хэлэгдэнэгүй. Ха- рин энэ коллектив соонь дүрбэ- табан хүн ородог: Замалеев, Ов- сянкин, Зарубин, Шевцев ба таба- дахинь Лоскутов. Архинша түрүү- шын дүрбэн амар заяа үзүүлдэг- гүй Лоскутов гээшэеэ гансаар- дуулжа, өөhэдөө зүбтэжэ гараа бшуу даа.

Яахадаа энэ багахан коллектив дээрэ иимэ зохихогүй байдал үзэг- дэөб? Харгын хүдэлмэришэдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри огто ябуулагданагүй. 1039-дэхи ДЭУ-гэй хүтэлбэрилэгшэдшье, пар- тийна болон профсоюзна организа- цишье энэ шухала хэрэгтэ анхара- лаа хандуулнагүй. Газетэдэ гара- hан шүүмжэлхы статья тушаа шан- га хөөрэлдөө үүсхэхэ, нүлөө ехэ- тэй хэмжээ абахын орондо, нүхэ- дэй сүүдэй түрүүлэгшые сүүдэй нэгэ гэшүүнтэйнь эльгээжэрхёод, hанаа амар hууhаниинь гайхалтай. Энэ хэрэгые алишье талаhаань ха- ража үзөө hаа, эб нэгэдэhэн архин- шад—гол зэмэтэд ямаршье хэhээл- тэгүйгөөр орхигдохогүй hэн. И П. Лоскутовай бүхы «нүгэлыень» ан- харалдаа абалсаашье hаа, хэдэн олон жэлдэ харгын ажалда хүдэл- жэ байhан энэ хүн бага салинтай хүдэлмэридэ оруулагдаха ёhогүй байгаа бшуу. Харгын захиргаан урууга хатарhан архиншадые нэн түрүүн захадаhан хойноо Лоскуто- вай хэрэгые хаража үзэхэ байгаа. Харгын захиргаан хүшэр орёо хэ- рэгые иигэжэ хүнгөөр шиидхэhэн нэрэ гаргаад, hанаагаа амаранхай. Энээнэйнь хойшолон «уhанhаа хуурайгаар гараhан» архиншад зүбтэжэ шадаhандаа hэгшэн хүхилдэнэ, хэhээлтэдэ ороhон тэрэ нэгэ хүн гомдолдоо тэсэнгүй, ре- дакцида дахин бэшэгээр хандажа, үнэн юумые сагааруулха хүсэлэн- тэй. Энэньшье зүб. Зүб лэ шиид- хэбэри абтаха зэргэтэй ха.

Д. ДУГАРОВ,
манай корр.

Хяагта.

ДУУНТАЙ УУЛЗАЛГА

Репортаж

Улаан-Үдымнай Пионернүүдэй байшан соо аляа хүхюу багашуул үдэр бүхэндэ олоороо сугларда. Һургуулиһаа ерэхэтэй сасуу үхибүүд эндэ суглардӓг заншалтай. Тиигэнгүйгээр яахаб. Элдэбын кружогуудта хабаадалсажа, ухаан бодолоо улам хурдаар гүйлгэжэ, бэлиг шадабаряа наринаар хүрсадхажа һурана бшуу. Ушжам саашань таhалгануудтань ороходомнай, тоо бодолгодо ээлэгдэһэн гү, али шатар наадажа һуугаа хүнүүдые заабол харахат. Үгышье һаа, уян нугархай хатар гүйсэдхэжэ, пластилингаар элдэбын түхэлэй зүйлнүүдые хэжэ байхыень харахада бүришье гоё.

Һаяшаг эндэ ороходомнай, улаан галстуктай хүбүүд, басагад шуулалдажа, һонинoo хөөрэлдэжэ сулөөгүй байба.

— Володя, ши ямар кружогто ябанаш? Тоо бодолгын гү? — гэжэ нэгэ басаган һураба.

— Үгы, би дуунай кружогто ябаланаб.

— Гайха тагна, дуунай кружок үгы байгаа һэмнай. Хэзээ хүдэлжэ эхилээб? — гэжэ Володиин хани нүхэр гайхаба.

— Дуунайшье кружок бэшэ, харин хоорой кружок гэхэдэ зүбтэй болохо хаш, — гэжэ пионер Володя харюусаба.

— Үнинэй хүдэлнэ гү?

— Үнишье бэшэ даа, энэ намар эмхиохэгдээ һэн.

— Ямар дуунуудые дууланӓбта?

— Олон лаб даа. Шэнэ жэлэй ёлкын болоходо бултаараа дуулахабди. Гоё һайхан хоолойтой хүбүүд манда бии. Бүгэдөөрэн дуулахада үнэхөөрөөшье һүрөөтэй гоё бшуу, — гэжэ Володя омогорхон хэлэбэ.

Володиин нүхэр нэгэл тиимэ атаархаһан хэбэртэй гээгдэбэ. Атаархахань мүн баһа гайхалгүй. Угайдхадаа байшангай нэгэ таhалга cooһoo хүгжэмэй ирагуу гоё аялга зэдэлжэ, хүбүүнэй зүрхэ сэдьхэлые баярай охёор хүлгүүлнэ ха юм. Дуунтай үшөө уулзажа үрдеэгүй ябаһандал гү, али хоорой кружогто хабаадалсадаггүй дээрэһээ үйдаха атаархахашье ушартай үлөө бшуу, харин эгээл энэ үедэ пионер Володидо адлирхуу хүбүүд бүгэдөөрэн хоортоо сугларанхай, чиниинын зэдэлхые хүлеэн ядажа, амяа даранхай һуугаад бэлэй.

Хоор хүтэлбэрилдэг хүгжэмшын уян нугархай хурганд пианинын клавиша дээгүүр ураладан гүйжэ, дуунай түрүүшын аялга жэгтэй гоёор зэдэлшэбэ. Багшынгаа харасые анхаралтайгаар шэртэжэ һууһан үхибүүд аалин даруугаар аад, нэгэ жэгдээр дуулажа захалба. Хүгжэмэй орёо хүшэр аялые тон зүбөөр дахажа, хоолойгоо шахангүй, ёhoто оюушан мэтэ дуулажа һурахын тула үхибүүд нилээд оролдоhoн, багшын һургаал заабарине алдангүй шагнаһан байха. Тиигэбэ ябашье, нэгэ түрэдэхэ, нэгэ аалидаха, сэхыень хэлэхэдэ, дуунай харгыһаа хадуурхаха ушарнууд тэхёолдогшо бэлэй. Тиигэхэдэнь үхибүүн бүхэндэ даамай зохидоор, дуунайнгаа үгэнүүдые годо һоноороор үгүүлжэ һурахыень зааха юм.

— Республикадаа бишыхан хүбүүдэй хоор шэнээр эмхидхэхын тула яhала оролдоо һэмди. Мүнөө үхибүүд тил мэшье олоор хабаадалсадаггүйшье һаа, харин хоорто дуратайшуул мэдэхээр олошоржол байна. Харин энэ һайн һайхан заншалаа орхингүй, саашадань бүри ехээр хүгжөөгөөбди гэжэ һанагдана, — гэжэ республикымнай хоровой бүлгэмэйхид хөөрэнэ.

Тэдэнэй хэлэгшэ тон зүб гэшэ. Урдань манай республикада бишыхан хүбүүдэй хоор хүдэлдэггүй байһан юм. Тэрэнине шэнээр эмхидхэхын, өөрын нэрэ хүндэтэй, һайн репертуартай болгохын тула республикымнай хоровой бүлгэмэйхид яhала ехэ эдэбхи үүсхэл гаргаһан. Имэрхүү хоорнууд хүршэ область, хизаарнуудта үшөө эмхиохэгдээгүй байһаар.

Харин энэ һайн һайхан эхилэлтэнь саашадаа улhaa алдангүй, имагтал дуунай гуламта боложо алдаршаһай гэжэ юрөөхэ байнабди. Тиигэхын тула оюун гэшэмнай миин лэ хооhoл хаашаран бэшэ, харин үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ашатуhатайгаар нүлөөлдэг гэжэ ойлгуулха шухала.

Дуунтай уулзалга... Пионер Володидо адлирхуу үхибүүд дуунтай уулзажа, гоё һайханай оёоргүй гүнзэгы нюусатай танилсана ха юм. Володиин нүхэр үхибүүдэй хоор тухай мэдээгүй ябаһандаа гомдохо ушартай байгаа һэн гэжэ өөрэ дурсагдаа бэлэй. Тиигэбэшье тэрэ хүбүүн дуунтай заатагүй нүхэсэжэ, хүгжэм тухайдаа үгэтэн нүхэдтөө ойлгуулан хөөрэхэл байха гэжэ найданабди.

М. ОСОДОЕВ.

КИНОГОЙ АРТИСТНУУД — МАНАЙДА

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: киногой артистнар Владимир Заманский, Юрий Каморный гэгшэд кино харагшадтай уулзалгын үедэ.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Олондо мэдээжэ болоhoн киногой артистнууд Владимир Заманский, Юрий Каморный гэгшэд республикымнай түб хотодо айлшалан ерэнхэй. Тэдэнэр уран һайханай олохон фильмүүдтэ хабаадалсаһан, бэлиг шадабаритай артистнууд юм. Жэшээлхэдэ, Владимир Заманский совет-монгол киностудинуудай хамтадаа буулгаһан уран һайханай «Исход» гэжэ фильмэй гол ролине гүйсэдхэһэн, гадна «Паспортгүй хүн», мүн бусадшье фильмүүдтэ буулгуулаһан байна. Харин артист Юрий Каморный гэгшые «Зоя» гэһэн уран һайханай фильмдэ хараһан байхабди.

Һаяын нэгэ үдэр түрэл хотымнай түбэй кинотеатрнуудай нэгэн болохо «Прогрессэдэ» дурсагдагша артистнууд харагшадтаяа уулзаһан байна. Сугларагшадай урда артистнууд Вл. Заманский, Ю. Каморный гэгшэд өөһэдынгөө творческо ажабайдал тухай хөөрэжэ үгөө. Артист Ю. Каморный «Европые сүлөөлэлгэ» гэһэн дүрбэн серигэл уран һайханай шэнэ фильмдэ хабаадалсаһан тухайгаа һонирхолтой хөөрөө хээ. Удаань артистнуудай хабаадалсаһан уран һайханай «Карантин» гэжэ шэнэ фильмһээ нэгэ хэһэг харагшадта харуулагдаһан байна. Тэрэ хадаа һаяар республика доторнай, харуулагдажа захалха. Мүн баһа эдэнэр фильмүүдһээ дуунуудаа дуулаһан, совет поэдүүдэй шүлэгүүдые уран гоёор уншажа үгөө.

В. ЧИМИТОВ.

БОКС

ЧЕМПИОНУУД ТОДОРУУЛАГДАБА

Һаяхан Улаан-Үдэдэ «Труд» гэжэ спортын бүлгэмэй ордон соо боксоор Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Энэ хадаа манай республикын байгша оной тон лэ шамбай шадабаритай боксернуудые тодоруулха зорилготойгоор үнгэргэгдэһэн мүрысөөн гэшэ.

Хоёр үдэр соо үргэлжэлһэн тэмсэлдэ зуу гаран спортсменүүд хабаадалсажа, бэлэдхэл һайнтай байhан тулӓдаа, уулзалгануудаа илалтаар дүүргэһэн нүхэд, түгэсхэлэй, гурбадахи үдэрэй тулалдаануудта оруулагдаа һааб даа.

Эдиршүүл эгээн түрүүн рингдэ уригдаба. Тэдэнэй дундаһаа илангаяа «Спартак» бүлгэмэй хүмүүжүүлэгдэгшэд Коварский Хлескин хоёрой тэмсэл харагшадые ехэтэ һонирхуулаа. Эдэ хоёр эдиршүүл хоюулан һайн бэлэдхэлтэй, дуршэл шадабаринигаашье талаар жэншэдгүй боксернууд байжа, ёhoтойл гоё һайхан тулалдаа үнгэргөө. Тус бүридөө хоёр хоёр минутаһаа бүридэһэн гурбан раундын удаа очкогоор булюу болоhoн Коварский илалта туйлаа.

67 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэй эдиршүүлэй дундаһаа Егоровтой («Буревестник») уулзаһан «Труд» бүлгэмэй Столяров, «Спартагай» Гулатай тэмсэһэн Решетников (үхибүүдэй спортивна һургуули) гэгшэд тон мэргэн добтолгонуудые шадамараар хэдэг байжа, уулзалгануудаа харагшадай альга ташалгаар түгэсхөө һэн. Илангаяа Решетников нэгэдэхи раундын эхинһээр минутыншье үнгэрөөгүй байхада, нүгөөдэеэ нокдаунда оруулжа, яаха аргагүй булюу бэрхэ байһанаа гэршэлбэ.

Урда тээнь эдиршүүлэй дунда республикын чемпион байһан Батков «Спартагай» Даниловые бэлээр илажа шадаа.

Эрэшүүлэй дунда һонирхол татама олон уулзалганууд харагшадые баясуулаа. Жэшээлхэдэ, спортын мастер Дүлзэн Бабудоржиев («Буревестник»), Бата Нимаев («Локомотив») гэгшэд тэн тэрээ тулалдажа эхилээ. Дүлзэн Бабудоржиев ринг дээрэ «халуун шулуу долёопон», манай республикын эрхим боксернуудай нэгэн мүн. Гэбэшье, байгша оной һүүлэй үеын тэмсэлнүүдтэ энэ нүхэрнай юундэшьеб урагшагүйдэнэ. Нэгэдэхеэр, тээсгэн РСФСР-эй түрүү һууриин түлөө Барнаул хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ илагдахабаатай болоо бэлэй. Хоёрдохёор, энэ, республикынгаа чемпионадта очкогоор булигдаһанда тоологдобо. Бэлигтэй спортсмен Бабудоржиев саашадаа урма зоригоо мохонгүй, шэнэ илалтануудаар харагшадаа баясааха бэзэ гэжэ найдагдана.

Россин Федерациин байгша оной чемпион болоhoн Агбан Жамбалов (Совет Арми) Тогоноев («Труд») гэгшэд тэмсээ. Эндэ спортын мастер Жамбаловые нэгэдэхи разрядтай боксер нилээд мэгдэхээбэшье, нүгөөдынь шадабари нилээдгүй булюу һэн тула, диилэбэ.

Мүрысөөнэй дүнгөөр «Локомотив» бүлгэмэй эрэшүүдэй команда нэгэдэхи, «Буревестник» хоёрдохи, «Спартак» гурбадахи һуури эзэлээ. Тиихэдэ эдиршүүл «Спартак» бүлгэмэй бокс эрхимлэһэн байна.

Тус мүрысөөнэй судейско гидэ СССР-эй спортын ма[стер]. Токиодо үнгэргэ[гдэһэн] Олимпиин наадануудай мү[н] дальда хүртэһэн, 1967 оной [...] пын чемпион Виликтон Бар[...] оролсоо. «Эндэ тэмсэһэн ре[спубли]кымнай боксернуудай ша[...] хэр гээшэб» гэһэн манай а[сууда]да:

— Һайн тренернүүдтэй [...] олонхи спортсменүүдэй [...] хүсэд мүлигдөөгүй байна. Эн[...] түлэб бар хүсэнэй тэмсэ[...] дөө, — гэжэ суута мастер [хэлэ]һэн.

Б. ЖАНЧИ[...]

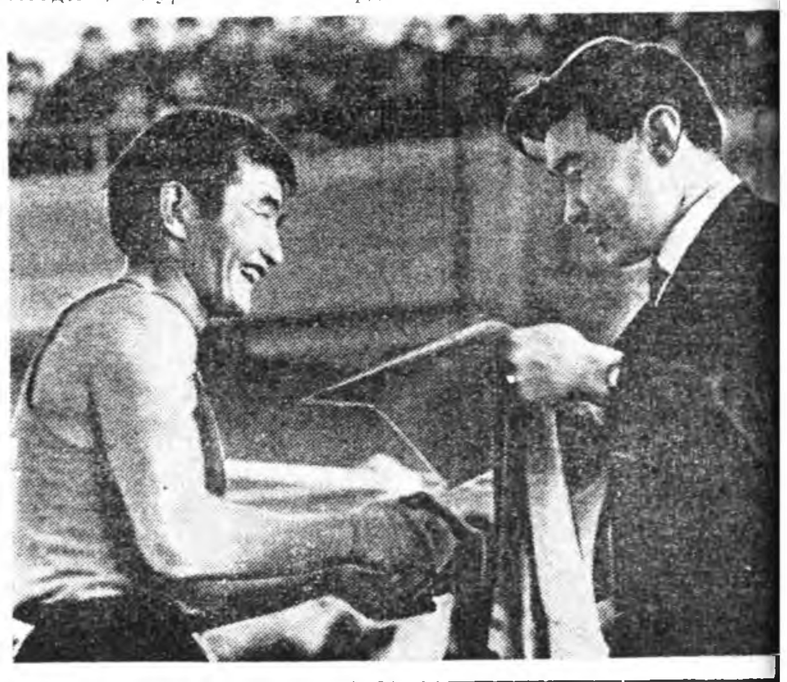

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. [...] Жамбалов (баруун гарһаа) [...]ев хоёрой тэмсэл. 2. В. Б[...]ков С. Банзаракцаевта чем[пионой] лентэ зүүлгэхэеэ байна.

Л. ХАЙДУРО[ВОЙ ба]
О. МЕРКУЛОВАЙ ф[ото].

Баруун Берлинэй СЕПГ-гэй онсо яаралтай съезд зарлаха тухай

БЕРЛИН. (ТАСС). Баруун Берлинэй — Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин правлени партиин онсо яаралтай съезд 1969 оной февралиин 15-да зарлаха гэжэ шиидхээ.

АДН агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Баруун Берлинэй СЕПГ-гэй түрүүлэгшэ Герхард Данелиусай «Мүнөөнэй байдал ба ойрын зорилгонууд» гэһэн элидхэл, мүн партиин Уставта оруулагдаха хубилалтанууд съездын зүбшэхэ зүйлдэ табигдаа.

Дурагүйдэлгэ улам ехээр дэлгэрнэ

БРЮССЕЛЬ. (ТАСС). Франкис засагаархидай ябуулдаг хашалта мүрдэлгэеэ шангадхаха гэһэн политиканъ тэрэнэй панхаруудтажа байһанай, испан арадай үргэн олоороо дураа гутажа байһанай гэршэ болоно гээд «Драпо руж» газета бэшэнэ. Хүдэлмэришэн анги, университедүүд, церковь, һүүлэй үедэ франкис засаг түшаа дураа гутажа байһанаа харуулна гэжэ газетэ заана.

Шахтанууд соо олошорhoн усал гэмтэлнүүдтэй дашарамдуулан, хэдэ хэдэн забастовканууд һүүлэй үедэ Астурида болоо. Ямаршье забастовко хэхэгүй гэжэ хоригдоhoн орон дотор ажал хүдэлмэреэ зогсоохон үнгэр бүхэн политическэ хараа шэглэлтэй үйлэ хэрэг болоно.

Һургуулинуудые эзэлхын түлөө студентнүүдэй тэмсэлэй шэнэ шэнжэ түхэл Испанида мүн лэ дэлгэрээ. Үнгэрэгшэ неделидэ студентнүүдэй ехэ жагсаал Мадридта болоо.

Дахуул армиhaa зугадан бодхуултана

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Һүүлэй зургаан һарын туршада соо Сайгоной засагаархидай дахуул армиhaa зугадан тэрьедэлгэ улам олошороо.

«Вашингтон пост» газетын корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, Сайгоной засагаархидай армиhaa байгша оной июньhээ хойшо һара бүри 13 мянган хүн зугадан тэрьелнэ. Тэрэ корреспондентын хэлэһэнэй ёһоор, солдадуудай зугадан бодхуулталга американ сэрэгэй командованиие, Сайгоной засагаархидые тухашаруулаа.

Франциин коммунистнуудай дайшалхы программа

ПАРИЖ. (ТАСС). Ороной мүнөө үе сагай эрилтэнүүдтэй тааралдуулан, политическэ, экономическа ба социальна ехэ хубилалтануудай замаар ороноо хүтэлбэрилжэ шадаха демократическа нэгэдэлэй правительство бии болгохын, мүнөөнэй зонхилхы засагые арадай правительстваар һэлгэн хубилгахын түлөө коммунистнар шууд тэмсэнэ гэжэ Франциин Коммунис партиин Центральна Комитедэй декабриин 7-до дүүрэһэн пленумэй манифест соо хэлэгдэнэ.

Капиталай оронуудтахи хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй, социализмын хүгжэлтэ, империализмда сэхэ гү, али далдаар дарлагдадаг оронуудтахи национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй дэлисэ мүнөөдөө дэлхэй дээрэхи оршон байдалай онсо талань болоно. Дэлхэй дээрэхи байдал тэбжэлтын, эрхэ сүлөөгэй, эб найрамдалай аша туhада зорюулагдана гээд документ соо хэлэгдэнэ.

Дэлхэйн бүхы оронуудтал адли, Францида социализм байгуулха гэшэ гол асуудал болоод байна. Социализм — һайн һайхан хүсэлэн байхаһаа гадна, мүн таби үлүүтэй жэлдэ бодото байдал болонхой.

Совет арад, В. И. Ленинэй байгуулһан Коммунис парти хамагһаа түрүүлэн социализмын замаар дабшаа. Дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэнэй хүгжэһэн, Гитлерэй фашис ёhо гуримые һамна сохихо хэрэгтэ шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн, дэлхэйн хүсэ ехэтэ томо гүрэнүүдэй зэргэдэ дэбжэһэн ушарынь дэлхэйн хүдэлмэришэн ангиин ба дарлагдаһан арадуудай тэмсэлые нилээд хүнгэдхэнэ.

Францида социализм байгуулхын түлөө тэмсэлэй арга боломжо тухай, Франциин Компартиин хүтэлбэрилхы үүргэ ба хүдэлмэришэн ангиин үүргэ тухай, социализм байгуулха хэрэгтэ демократическа партинуудай ба тэдэнэй үзэл баримталаг бүлэгүүдэй харилсаан тухай, социалис демократи ба социализм хамгаалха тухай асуудалнууд манифест дотор тодорхойгоор тайлбарилагдана.

Демократиин ба социализмын түлөө тэмсэлэй программа саашадань хүгжөөхэдөө, Франциин ажэшалай аша туhада ФКП алба хэнэ, интернациональна уялгаяа дүүргэнэ.

Өөрынгөө һанамжануудые дурадхахадаа, Франциин коммунистнууд демократическа бүхы хүсэнүүдтэй холбоотойгоор, Франциин аша туhада, ерээдүйн социалис Францида демократиие бүхы талаарнь хүгжөөхэ, хүдэлмэришэн ангиин, бүхы арадай аша туhада шухала социальна шэнэ байгуулалта хамгаалха гол ёhонуудые шэнжэлэн үзэхэ, хараалхаар бэлэн байһанаа Франциин коммунистнууд мэдүүлнэ гээд манифест соо хэлэгдэнэ.

ФКП-гэй ЦК-гай пленум дээрэ В. Роше үгэ хэлэбэ

ПАРИЖ. (ТАСС). ФКП-гэй ЦК-гай декабриин 5—6-да болоhoн пленум дээрэ Франциин Коммунис партиин Генеральна секретарь В. Рошегэй хэһэн элидхэлые «Юманите» газетэ декабриин 7-до толилбо.

«Түрүү демократи ба социализмын түлөө» гэһэн манифест пленумдэ хабаадагшадай үзэмжэдэ табиха зуураа, энэ документ «партиин XVIII съездын, тэрээнһээ хойшо орон дотор болоhoн үйлэ хэрэгүүдые харааддаа абажа гаргагдаһан гол хараа бодолнуудай хүгжэлтэ мүн» гээд В. Роше тэмдэглэбэ.

Май-июнь һарада болоhoн хүдэлмэришэд ба дээдэ һургуулинуудай студентнүүдэй тэмсэл 1968 оной политическэ, социальна гайхамшаг үйлэ хэрэг мүн гэжэ элидхэлшэ зааба. Эдээндэ хабаадаһан хүсэнүүд ба хараа эрмэлзэлые шэнжэлһэнэй үндэһөөр, орон дотор болоhoн хубилалтануудые һайн мэдэхэ, социализмын түлөө хүдэлөөндэ нүлөөлхэ боломжо тайлбарилха арга олоо.

Бүгэдэ нийтын забастовкын, Национальна суглаанай һунгалтын, финансын түгшүүрилтэ доройтолгын һүүлээр орон дотор тогтоhoн политическэ байдал тодорхойгоор шэнжэлэн үзэһэнэй удаа, үнэ сэнгэй шэнээр хүндэрхэ аюулай бии байһан тухай, ажалгүйшүүлэй олошорхо ба ороной экономическа хүшэр хүндэ байдалда орохо бэрхэшээлнүүдые усадхахын тула ажалшадые хохидуулха хэмжээнүүдые абахаар правительство оролдохо гээд В. Роше зааба. Хүдэлмэришэн ангиин түйлалтануудые хамгаалха ба хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ коммунистнуудай дүүргэхэ гол зорилгонуудые тоолон дурдаба.

Гадаадын хэрэгүүдэй талаар партиин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай В. Роше мүн лэ тогтобо.

«Империализмда эсэргүү, эб найрамдалай түлөө тэмсэл манай гол зорилго байһаар. Вьетнамда эсэргүү Америкын эзэрхэг түрэмхэй добтолгые зогсоохын түлөө тэмсэлээ Франциин Коммунис парти үргэлжэлүүлнэ, — гэжэ элидхэлшэ мэдүүлбэ. НАТО-гой сэрэгэй бэлэдхэлэй улам үргэдхэгдэжэ байһан ушар дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүнгүүдые хубилгаха гэдэг һанаашалга Европодо бидэнэй гол анхаралаа хандуулхые баадхана.

Пролетарска интернационализмын гол ёhонуудта Франциин Коммунис партиин үнэн сэхэ байдагые ФКП-гэй Генеральна секретарь В. Роше дахинаа элирхэйлбэ. Франциин Коммунис партиин ба Советскэ Союзай Коммунис партиин хоорондо Москвада болоhoн хэлсээнүүд уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй бата нэгэдэлэй түлөө тэмсэлдэ туhа хүргэхэ байха гэжэ тэрэ мэдүүлбэ.

Демократи ба социализмын түлөө Францида хэгдэдэг тэмсэлэй шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухай ФКП-гэй Генеральна секретарь Вальдек Рошегэй хэһэн элидхэлые һайшааһан резолюци Франциин Коммунис партиин Центральна Комитедэй пленумдэ хабаадагшад баталан абаа.

Баримтанууд гэмыень гэршэлнэ

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамда эсэргүү американ империалистнуудай сэрэгэй гэмтэ ябуулгануудые мүрдэхэ комиссиин пресс-конференци эндэ декабриин 7-до болобо. ДРВ-дэ эсэргүүгээр ноябриин 1-hээ декабриин 3 хүрэтэр Америкын Холбоото Штадуудай хэһэн дайнай ябуулга тухай хэлэ хэлэн документнүүд, материалнууд пресс-конференци дээрэ дурдагдаа.

ДРВ-гэй газар дайдые бомбодолго, буудалгаяа зогсоохо тухай президент Джонсоной захиралтаһаа хойшо Холбоото Штадууд Урда Вьетнамые бомбодохын, далай тээһээ добтолгоёо шангадхахын хажуугаар ДРВ-гэй бэеэ даанхай ба аюулгүй байдалда халдалгаяа зогсоонгүй гэжэ комиссиин сэшүүн, полковник Май Лам тэмдэглэбэ.

Комиссиин мэдээсэһэнэй ёһоор, ноябриин 1-hээ декабриин 3 хүрэтэр дайсанай самоледууд Хойто Вьетнам дээгүүр 600 дахин ниидэ, тэрэнэй 55-иинь тагнуул хээ.

Вьетнамда эсэргүү эзэрхэг түрэмхэй дайе зогсоохо, ДРВ-гэй аюулгүй ба бэеэ даанхай байдалда эсэргүү ябуулгаяа Холбоото Штадуудай зогсоохо эрилтэ американ империалистнуудай сэрэгэй гэмтэ ябуулгануудые мүрдэхэ комиссэ эрид шууд табина.

МҮРЫСӨӨНДЭ МОРДОБО

«Буревестник» гэжэ спортивна түбэй бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадалсахаар Зүүн-Сибириин технологическа институдай боксернуудай команда Иваново хото мордобо. Тус командада боксоор залуушуулай тунда СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ хоёр удаа шалгаржа, алтан медальнуудта хүртэһэн спортын мастер Б. Зориттуев, спортын мастерта кандидадууд Г. Кондратьев, В. Кузнецов болон нэгэдэхи разрядтай В. Дымпилов, Г. Будаев, Г. Данчинов, В. Батуев, Т. Нимаев гэгшэд оролсоно.

О. МЕРКУЛОВ.

НОМ НАЙМААЛАГШАДАЙ БЭЛЭГ

Республикын номой худалдаа наймаанай предприятинуудай коллективүүд В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлтэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсон, байгша оной 11 һарынгаа түсэбые уридшалан дүүргэбэ. Тусхайлбал, улад зондо ном худалдаха түсэб — 107, библиотекэнүүдтэ худалдалгаар — 123, оптово наймаанай түсэб 109 процент дүүргэбэ.

Һургуулиин ном, дэбтэр болон бэшэгэй хэрэгсэлнүүдые байгша оной 11 һарын туршада 1791 түхэригтэ худалдаба. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ 14 процентээр ехэ болоно.

Мүн номой худалдаанай магазинууд хүн зонһоо 17 мянга 500 түхэригэй литература худалдажа абаһан байха юм.

Номой худалдаа наймаа эрхилдэг эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд түйлаһан эдэ амжалтануудаа батадхан, жэлэйнгээ түсэбые болзорhoонь урид — декабриин 20 болотор дүүргэхэ социалис уялгануудые абанхай.

А. БАЛХАНОВ,
Буряадай «Книготоргын», директор.

ЗОРИЛГОЁО ЗҮБШЭБЭ

Республикымнай аймагуудта агнууриин хинаха (охотоведүүдэй) тушаалган батал̈гдаа һэн. Аймагай охотовед гэшэ агнууриин ажахые зүбөөр ябуулха, браконьернүүдтэй тэмсэхэ, байгаалиие хамгаалха уялгатай. Тэрэ хадаа ангай арһа, мяха агнууриин гуримай ёһоор бэлэдхэхэ, ангуушадай бүлгэмэй ажал шалгаха эрхэтэй. Охотоведүүдэй ажалдаа хэрэглэхын тулада мотоцикл, пистолет үгтэнхэй. Гадна, охотовед хадаа штатнабэшэ агнууриин инспекторнүүдэй ажал хүтэлбэрилдэг, магазинуудта буу зэбсэг, дари, шаба худалдалгые шалгажа байдаг.

Тэрэшэлэн охотоведүүд агнууриие хинан шалгахадаа, тэрэнэй гурим эбдэгшэдэй хэрэгүүдые харадаг, гурэнэй агнууриин жасада хохидол ушаруулhан браконьернүүдһээ ангай сэн нэхэжэ абадаг, зарим хэрэгые аймгүйсэдкомой хиналтын комиссида, милициин таhагта болон прокуратурада ябуулха эрхэтэй.

Мүнөө манай республикада 15 охотовед ажаллажа байдаг. Тэдэнэй табаниинь дээдэ һургуулитай, дүрбэниинь дээдэ һургуулида заочноор һуралсана. Дүрбэниинь дунда һургуулитай юм.

Үнгэрэгшэ гурбан жэл соо (1966—67 онууд) агнууриин хэрэг хинаха охотоведүүд 660 браконьерые бариhан байна. Тиигэжэ нюусаар 13 хандагай, 25 буга, 101 гүрөөһэ, 174 галуу нугаһадые хуули бусаар хюдаһан ушар элирүүлэгдээ һэн. Охотоведүүдэй хүтэлбэрээр энэ хугасаа соо 905 шоно хюдагдаһан, хуули бусаар алагдаһан ангай сэн — 18150 түхэриг гүрэнэй жасада бусаагдаһан байна.

Һаяхан Улаан-Үдэдэ гурбан үдэрэй туршада республикын охотоведүүдэй семинар үнгэргэгдэбэ. Тэрээн дээрэ агнууриин гурим, хуули, дүрим сахилга, шоно хюдалга гэхэ мэтэ олон янзын асуудалнууд зүбшэгдөө. Тус семинарта республикын прокуратураһаа Б. Д. Башеев, МВД-гэй албанай таhагһаа Е. С. Балахонов гэгшэд агнууриие зүбөөр эрхилхэ тухай, мүн бусад тайлбаринуудые үгөө. Семинарта хабаадагшад Буряадай хүдөө ажахын институдай профессор Н. С. Мачульскиин, доцент В. А. Шабаевай хэһэн, зэрлиг ангуудай үбшэн тухай лекцинүүдые һонирхон шагнаба. Һүүлдэнь «Знание» бүлгэмэй гэшүүн Б. З. Юшин уласхоорондын асуудалаар элидхэл хээ.

М. ГЫЛЫКОВ,
республикын агнууриин управлениин главна охотовед.

ПРАВДА БУРЯТ[ИИ] мүнөөдэрэй номер

Нэгэдэхи хуудаһанда: «[...] журам» гэһэн түрүү бэшэ[г] [...]нинскэ ажалай вахтада» [...] рубрика доро информаци[...] ТАСС-ай материалнууд. О[...] бэлэдхэл тухай шэнжэлэл.

Хоёрдохи хуудаһанда: [...]няк С. Дубенко хоёрой [...] Цыбикдоржиевай агитпун[...]һэн очерк. Түрэл ороно [...]

Гурбадахи хуудаһанда: [...] саанаһаа ерэһэн телеграм[...] «Манай заочно педсовет[...]» рубрика доро статья. А. [...]вай статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: [...] нютагай һонин. Соносхолн[...]

СЭНЖИ[ИН] ЭКРАНУУДТ[А]

14 часhaa 20 час хүрэт[эр] ваhaa дамжуулга. 14 час [...] таhaa һургуулиин наhа г[...] үхибүүдтэ зорюулагдаһан д[амжуул]га. 14 час 35 минутаһаа [...]лиин үхибүүдтэ зорюул[агдаһан] дамжуулга. 15 час [...]нутаһаа «Долоон үдэр» [...] уласхоорондын програм[ма] [...] час 55 минутаһаа конько[бо]рысэгшэдэй наадан хару[улга.] 17 час 55 минутаһаа лите[ратурна] театр. 18 час 45 минутаһ[аа кон]церт. 19 час 30 минутаһаа [теле]зионно альманах. 20 часhа[а «...] лай ленинскэ вахта» гэһэ[н дам]жуулгаар Улаан-Үдын те[левидени] хүдэлмэреэ эхилхэ. 20 час [...] таhaa «Манай айлшад[...] дүүд» гэһэн дамжуулга. 2[...] минутаһаа «Хүгжэм» гэһэ[н теле]зионно суглуулбари. 21 ча[с ...]нутаһаа Болгариин теле[...] «Белокурый и Голубка» гэ[һэн уран] һайханай фильм (хоёрдохи [...]

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУД[...]

Манай адрес, телефону[уд]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 5[...] приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редакто[ра —] 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 6[...] отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 6[...] 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленност[и и] строительства — 61-35, советского строительства и быта — 6[...] культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, [ин]формации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, маши[нописное] бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при С[ове]те Министров БурАССР.

Н-02612. Зак. № 1175.